Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

[...]таминай 1921 оной [...]абрин 21-hээ гарана | № 92 (14112) | 1973 оной апрелиин 19, четверг | Сэн 2 мүнгэн

Колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэришэд! Газараа, техникээ, ажалай болон материальна арга боломжонуудаа эзэн ёhоор ашаглагты! Газар тариалангай, мал ажалай продукци бүри ехээр абагты, гүрэндөө бүри ехээр худалдагты, тэрэнэй өөрынь үные хямдаруулагты!

(1973 оной Майн 1-дэ зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гай гаргаhан Уряануудhаа).

Апрелиин 21-дэ—коммунис субботник

[...]ЛТАНАЙ ХАБААДАХА ХЭРЭГ

[...]йгша оной апрелиин 21-[...]мосхогдоhон коммунис [...]нигто хабаадалсахаар [...]гын аймагай ажалша [...]тивүүд ехэ бэлэдхэл хэ[...] байна. Тэрэ бэлэдхэлые [...]ин райкомой, совхозуу[...] промышленна предприя[...]дай болон бусад коллекти[...] дэргэдэ байгуулагда[...]штабууд хүтэлбэрилнэ.

[...]саажа тоолоhоной ёhоор [...]модо, субботнигто 7 мян[...] гаран хүн хабаадахаар [...]hэжэ байна. Энэ үдэр [...]мянган түхэригэй сэнтэй [...]мэри хэгдэхээр хараа[...].

Аймагай эмхи зургаануудай, hургуулинуудай болон үйлэдбэритэй холбоогүй байдалтай бусад коллективүүд шефтээ абаhан ажахыдаа ошожо, малай байрануудай наг шэбхэ сэбэрлэжэ, тариалан ба сабшалан дээрэ гаргажа тарааха, посхоод бариха, hургааг отолжо ойhoo буулгаха гэхэ мэтын хүдэлмэри хэхэ байна. Субботнигой үдэр 2.000 тонно наг шэбхэ зөөгдэхэ, 36 километр утатай посхоод баригдаха, 400 кубометр hургааг отологдохо, 60 гектар сабшалан сэбэрлэгдэхэ зэргэтэй.

Тиихэдэ аймагай леспромхозуудай хүдэлмэрилэгшэд хүдэлдэг газартаа ажаллажа, хамтадаа 1700 кубометр модо отолхо, 600 кубометр модо вагондо ашахаар хюрөөдэн тайраха, 1520 кубометр модо түмэр харгы дээрэ шэрэхэ, 20 вагондо модо ашаха байhанаа элирхэйлээ.

Игэжэ аймагай бүхы ажалшад «улаан субботодо» бүгэдөөрэн гаража, габшагайгаар ажаллажа, юhэдэхи табан жэлэй түсэб болзорhоонь урид дүүргэхэ тэмсэлдэ хубитаяа нэмэхээр эрмэлзэнхэй.

Б. ЖАМБАЛОВ,
коммунис субботник үнгэргэхэ аймагай штабай начальник.

[...]ЭЛЭДХЭЛ ХЭГДЭНЭ

[...]УХАР-ШЭБЭР. (Теле[...]ор абтаба). Аймагай [...], совхозууд, эмхи зур[...]уд болон организаци[...] байгша оной апрелиин [...] үнгэргэгдэхэ коммунис [...]нигто бэлдэжэ байна. [...]ммунис субботник уда[...] аймагай штаб бай[...]лдаа. КПСС-эй райко[...] секретарь Ф. И. Унага[...]табай түрүүлэгшэ болон[...]

[...]релиин 21-дэ аймаг дотор арба мянга гаран хүн субботнигто гараха гэжэ тодорхойлогдобо. Эдэнэр хамтадаа 35 мянган түхэригэй продукци гаргажа, табан жэлэй жасада оруулхаар хараалба.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо 460 хүн субботнигто гаража хүдэлхэ юм. hайжаруулагдаhан сабшалан хорёолхо 4000 hургааг отолхо, 60 кубометр түлеэ бэлэдхэжэ, 100 центнер hолоомо полинууд дээрэhээ суглуулхаар хараална. Эндэхи Никольск тосхондо баригдажа байhан галуунай фабрикын комплексдо колхоз хоорондын барилгын организациин 100 хүн хүдэлхэ болобо. Эдэнэр 1400 түхэригэй хэмжээнэй ажал бүтээхэ юм.

Суулгада 870 хүн субботнигто гаража, 2743 түхэригэй сэнтэй ажал бүтээхэ юм.

Субботник үнгэргэхэ штаб колхоз, совхоз бүхэндэ байгуулагданхай. Бэлэдхэлэй хүдэлмэри хаа хаанагүй хэгдэжэ байна.

Б. ЖАМБАЛОВ,
манай корр.

Июниин 17-до нютагай Соведүүдэй hунгалта

[...]МИССИДА—ЭРХИМҮҮД

[...]РЬАТА. (Телефоноор [...]). Байгша оной ию[...] 17-до болохо нютагай [...]дэй hунгалта үнгэр[...] Яруунын аймагай hун[...] комиссиин гэшүүд[...]и предприяти, сов[...] эрхим түлөөлэг[...]рлэгдэнэ.

[...] **Витимэй геологиче[...]экспедициин** инженер[...]ническэ хүдэлмэрилэг[...] хамтын суглаан боло[...] аймагай hунгуулиин [...] бүридэлдэ тус [...]и главна геолог, [...] Ажалай Герой [...] **Сергеевна Тарасова** [...]дуугаар дэбжүүлэгдээ. [...]**тын совхозой** профсоюзна организациhаа совхозой эрхим овощ ургуулагшадай нэгэн **Галина Афанасьевна Итапова** түлөөлэгдэбэ.

Яруунын совхозой хүдэлмэришэд, алба хаагшадай суглаан дээрэ аймагай hунгуулиин комиссида түрүү hаалишан **Мидыгма Жигмытовна Батомункуевае** дэбжүүлхэ гэhэн шиидхэбэри нэгэн дуугаар абтаба.

Тэрэшэлэн эндэхи **загаhанай заводой** коллективтэ суглаан боложо. тус комиссиин бүридэлдэ **Николай Ильич Казаков** дэлжүүлэгдээ.

КАБАНСК. **(Телефоноор абтаба).** Нютагай Соведүүдэй hунгалта үнгэргэхэ районно hунгуулиин комиссиин бүридэлдэ кандидадуудые дэбжүүлгэ дүүрэбэ.

«Байкал» колхозой колхознигууд **Михаил Иванович Мещенинине, Байгалай совхозой** түб тосхоной хүдэлмэришэд. мэргэжэлтэд болон алба хаагшад агроном **Людмила Ивановна Решетникова**е, **Тимлюйн цементын заводой** галдалгын цехэй хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд цехэйнгээ түрүү хүдэлмэришэдэй нэгэн, газорезчик **Олег Данилович Ануфриевые,** Сэлэнгын № 2 дунда hургуулиин багшанар, техническэ хүдэлмэрилэгшэд хүмүүжүүлэгшэ **Екатерина Феофановна Федюковае** дэбжүүлээ.

[...]ГЭН ДУУГААР

[...]АМЕНСК. (Телефо[...]абтаба). Болохоёо бай[...] нютагай Соведүүдэй [...] үнгэргэхэ аймагай [...]иин гэшүүдые дэб[...] асуудалаар ажалша[...]ллективүүдэй хамтын [...]ууд аймагай про[...] предприятинууд[...]хоз ба совхозуудта, [...]ургаануудта боложо [...].

[...] вольфрам-молибде[...] комбинадай Холтосон[...]ай профсоюзай орга[...] хамтын суглаан [...] болобо. Комбинадай [...]юзай комитедэй түрүүлэгшэ, Социалис Ажа[...]ой **Александр Филип[...] Ваганов**ые аймагай комиссиин бүридэлдэ дэбжүүлхэ гэhэн шиидхэбэри суглаанда хабаадагшад нэгэн дуугаар баталан абаба.

Эндэхи XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой комсомолшуудай хамтын суглаан боложо, ВЛКСМ-эй гэшүүн, ажахын бэрхэ хонишодой нэгэн **Галина Бадмаевна Ринчинова**е аймагай комиссиин бүридэлдэ оруулха гэhэн шиидхэбэри гаргаа.

Аймагай түб Закаменск хотын хоёрдохи дунда hургуулиин багшанарай, техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй суглаан болоо. Энэ hургуулиин багша **Ольга Азангаевна Батуевае** тус комиссиин бүридэлдэ оруулха гэжэ суглаанда хабаадагшад шиидхэhэн байна. Санагын совхозой директор **Владимир Жамсуевич Цыреновые** энэ комиссиин бүридэлдэ дэбжүүлхэ гэhэн шиидхэбэри тус ажахын хүдэлмэришэдэй, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй хамтын суглаанда хабаадагшад баталан абаба.

Аймагай геолого-бэдэрэлгын экспедициин коллективэй суглаан боложо, экспедициин эрхим хүдэлмэришэн **Пётр Лукич Леоновые** аймагай комиссиин бүридэлдэ дэбжүүлбэ.

И. ГРИГОРЬЕВ,
КПСС-эй райкомой эмхидхэлэй таhагые даагша.

ШИИДХЭХЫ ЖЭЛДЭ ШАДАБАРИ, МЭРГЭЖЭЛЭЭ ХАРУУЛАЯЛ

Гомбожап Чимитович Жанчиков Хэжэнгын совхоздо арба гаран жэлэй туршада луговодоор ажаллана. Гомбожап Чимитовичэй даадаг бригада жэлhээ жэлдэ үбhэ ногооной тогтууритай hайн ургаса хуряажа абана. Үнгэрэгшэ жэлдэ тус бригадын гэшүүд даажа абаhан 2500 гектар сабшалан дээрэhээ дунда зэргээр 8,6 центнер үбhэ хуряаба. Зарим туршалгын участогай гектар бүриhөө 30—35 центнер үбhэ абаа. Мүнөө үедэ Жанчикован бригадын луговодууд сабшалангаа уhалжа эхилээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Г. Ч. Жанчиковые харанат.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

600 ГЕКТАР БОРНОЙЛОГДОБО

ЗЭДЭ. Манай тусхай корреспондент Д. Аюшеев иигэжэ дамжуулба: Социалис Ажалай Герой Евлампий Бутаковой хүтэлбэрилдэг Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой тракторно-тариан ажалай хоёрдохи бригадын механизаторнууд эдэ үдэрнүүдтэ тариалангаа борнойлжо байна. hаяын мэдээгээр эндэхи механизаторнууд 600 гектарай паар борнойлжо үрдибэ. Тиихэдэ Бага-Нарин горхоной уhаар 150 гектар тариалан ундалуулжа абаба.

ЭМХИТЭЙГЭЭР ЗАХАЛБА

ТҮНХЭН. Манай корреспондент Б. Ябжанов иигэжэ дамжуулна: Түрэл республикынгаа алдарта 50 жэлэй ойн баярай жэлдэ «Маяк» колхозой механизаторнууд болон тариашад орооhо тарианай баян ургаса хуряажа абахын түлөө оролдосотойгоор ажаллажа байна. Байгша ондо тус ажахы 1450 гектарта шэниисэ, 675 гектарта обёос, 250 гектарта ешмээн тариха юм. Ажахын механизаторнууд паараа борнойлхо хүдэлмэрине эмхитэйгээр захалба. Апрелиин 16-най байдалаар тэдэнэр 600 гектар борнойлоо. Механизаторнууд А. Сагадаев, В. Степанов, В. Демин, В. Коршунов гэгшэд үдэр бүриингөө даабарине 120 процент дүүргэнэ. Трактористнууд В. Кучин, А. Убушеев гэгшэд түрүүшын 75 гектарта минеральна үтэгжүүлгэ оруулба.

Ажахын механизаторнууд хабарайнгаа тарилгые үсөөхэн үдэртэ дүүргэхээр шиидэнхэй.

ХАБАРТАА ХЭhЭН—НАМАРТАА БЭЛЭН

Табан жэлэй шиидхэхы, гурбадахи жэлдэ баян ургаса хуряаха зорилготойгоор соносхогдоhон тариалан, сабшалан, бэлшээриин газарай үрэжэл hайжаруулха габшагай хоёр hарын туршада Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой луговодууд хараалhан хүдэлмэреэ эршэмтэйгээр ябуулжа байнхай.

Колхозой луговодууд 80 гектарта үтэг хэжэ, 60 гектар сабшалангаа сэбэрлэхэhээ гадна, нуга, тариалан дээрэ наг шэбхэ гаргаха түсэбтэй юм. Тиин hаяхан хараалhан даабаряа шэнэдхэн хубилгажа, дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялгануудые абаба. Тиигэжэ гүүртэ, отарануудай бууса шадархи сабшаланда үтэг хэхэ гэлсэбэд.

Иван Степанович Петровой хүтэлбэрилдэг лугомелиоративна отрядай механизаторнууд мүнөө нуга сабшаландаа, тариаландаа 1200 тонно наг шэбхэ зөөгөөд байнхай. Энэ хүдэлмэридэ униинэй механизаторнууд Буда Цыденов, Прокопий Москвитин, Леонид Тютрин болон бусад онсо шалгарна.

Эдэ үдэрнүүдтэ колхозой механизаторнууд тариаландаа шииг нойто барихын тула эртын борнойлго эхилбэ. hүүлэй мэдээгээр, Хойто полиин тариалангай 400 гектар паар борнойлогдожо дүүргэгдэ. Эндэ Шарлай Тулонов, Григорий Банзаракцаев, Виктор Захаров болон бусад эршэмтэйгээр ажаллана. Паар борнойлжо үргэлжэлhөөр.

Ц. НАЙДАНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Захаамин.

АЛДАР СОЛЫН УЛААН ТУГ

Загарай тосхоной түбтэхи үргэн талмай дээрэ, соёлой байшангай үмэнэ аймагай Хүндэлэлэй самбар табяатай. hара бүриин хүдэлмэриин дүнгөөр социалис мүрысөөндэ шалгаржа гараhан ажалай түрүүшүүлдэ зорюулагдаhан алдар солын Улаан туг дээрэ үргэгдэн, холоhоо харагдадаг.

Март hарын, мүн табан жэлэй шиидхэхы, гурбадахи жэлэй нэгэдэхи кварталай дүнгүүд согсологдобо. Энэ үесоо тус аймагай ажалшадай социалис мүрысөөндэ эрхимлэhэн, ажалай үндэр бүтээсэ туйлажа, түсэбтэ даабари болон социалис уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлhэн түрүү коллективүүд шалгарба.

КПСС-эй Загарайн райкомой болон аймсоведэй гүйсэдкомой шиидхэбэреэр түрүү коллективүүдтэ зорюулагдаhан алдар солын Улаан туг үргэгдэбэ. Иимэ ехэ хүндэдэ хүртэhэн эрхимэй эрхимүүд хэд бэ?

XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой Мухар-Талын hүнэй фермын коллектив (даагшань Клим Тимофеевич Афанасьев). Март hара соо үнеэн бүриhөө 248 килограмм hү hаажа абаа. Түсэбтэ даалгабаринь 190 литр байгаа.

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз. Нэгэдэхи квартал соо мал таргалуулха даалгабаря 104 процент, гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө 216 процент, hү haaxa даалгабаря 102, гүрэндэ худалдаха түсэбөө 100 процент бэелүүлжэ шадаа.

Горхоной леспромхоз. Тус коллектив нэгэдэхи квартал дотор модо бэлдэхэ, шэрэхэ даалгабаряа. мүн экономическа үрэ дүн туйлаха талаар хараалагдаhан түсэбөө үлүүлэн дүүргээ. Үйлэдбэрилhэн продукцияа худалдаха даалгабаряа 108 процент дүүргэhэн байна.

Эдэ гурбан коллектив аймаг соогоо габшагай ажалаараа шалгаржа, алдар солын Улаан тугаар хүндэлүүлбэ.

Б. ДУЛМАЖАПОВ.

А. Н. Косыгин Иранай Премьер-Министртэй уулзаба

Иранай Премьер-Министр А. А. Ховейда Лондонhoo Эхэ орондоо бусаха замдаа апрелиин 17-до Москвада тогтобо.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин Иранай ба Советскэ Союзай гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэhэн Шереметьевскэ аэродром дээрэ А. А. Ховейдые угтаа.

Аэропорт дээрэ тогтохо үедэнь А. Н. Косыгинай, А. А. Ховейдын хоорондо хани ёhоной хөөрэлдөөн боложо, хоёр талые hонирхуулдаг асуудалнуудые зүбшэлhэн байна. СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо С. П. Козырев, Иранhаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд М. Р. Амир Теймур хөөрэлдөөндэ хабаадаа.

А. А. Ховейдын хүндэлэлдэ А. Н. Косыгин сайлалга хэбэ.

Иранай Премьер-Министр тэрэл үдэртөө Эхэ орондоо бусахаяа Москваhаа мордобо.

(ТАСС).

Орон соогуур ябахаяа мордобо

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Советскэ правительствын уряалаар, албанай хэрэгээр Советскэ Союзда ерэhэн Мексикын Холбоото Штадуудай Президент Луис Эчеверрия Альварес апрелиин 17-до Москваhаа мордоо.

Мотоциклистнүүдэй хүндэтэ эскортоор үдэшэгдэн, Мексикын Президентын байhан газарhaa аэропорт тээшэ дабшаhан ниислэлэй харгынуудород, испан хэлэнүүд дээрэ бэшээтэй амаршалгын транспарантнуудаар, Мексикын ба Советскэ Союзай гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэнхэй байба. Хотын үйлсэнүүдтэ Л. Эчеверрияе олон мянган москвагайхид халуунаар амаршалаа.

Мексикын Холбоото Штадуудай. Советскэ Союзай гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэhэн Внуковска аэродром дээрэ Л. Эчеверрияе, тэрэнэй hамгые СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат Ю. В. Андропов болон бусад тушаалтад үдэшэбэ.

Ниидэлгын талмай дээрэ гурбан янзын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй — ябаган сэрэгшэдэй, летчигүүдэй ба моряогуудай хүндэлэлэй харуул жагсаагдаад, хоёр ороной гүрэнэй гимннүүд дуулагдаа. Л. Эчеверрия, Н. В. Подгорный совет сэрэгшэдэй жагсаалай урдуур дабшан гараба.

Аэродром дээрэ суглараhан ниислэл хотын ажалшадай түлөөлэгшэд Мексикын Президентые халуунаар үдэшөө.

Мексикын гүрэнэй толгойлогшын hуужа ябаhан самолёт Эрхүү тээшэ шэглэн ниидэбэ. Братскда буужа, тус хотые хараhанай hүүлээр КНР ошохо.

(ТАСС).

ШАЛГАЛТА ЮУ ХАРУУЛААБ?

hАНАhАНДАА ХҮРЭМӨӨР ХҮДЭЛНЭГҮЙ

[...] сагаан Сэлэнгэ ню[...]лхоз, совхозууд саб[...]гаа ехэнхи хубиие, [...] тариалангаа уhалдаг. [...] эндэхи олохон [...]уд орооhо тарианай, [...]ооной тогтууритай [...]гаса хуряажа абадаг [...]лынуудай сабшалан, [...] дэгүүр харьялан [...] гол горходые бүhэ[...], Загастайн, То[...]ргалантын, Химнэ-[...]Голой уhалууриин [...]ууд бүтээгдэнхэй. [...]энгэ, Сүхэ, Химнэ [...] үерлэхэдэ уhа [...]эн модо утатай үн[...] боолтонууд хэгдэhэн дээрэнь тарилга хэхээр хараална. Байгша ондо ажахы бүхэндэ hайжаруулагдаhан бэлшээри түхеэрхэ, герасимовска фермэ шадарай участогуудые бии болгохо хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдахаар хараалагдана.

Жэшээнь. Сэлэнгын совхоз 4.601 гектар нуга сабшалантай. Тэрэнэй 2.960 гектарынь уhалууриин юм. Үнгэрэгшэ жэлдэ ажахын луговодууд уhалагдадаг сабшалангай гектар бүриhөө дунда зэргээр 5,6 центнер үбhэ хуряажа абаа. Шалтагааниинь юуб гэхэдэ, ажахын сабшалангай ехэнхи хубинь үрэжэл багатай. Үбhэ ногооной тогтууритай ургаса хуряажа абахын тула наг шэбхэ ехээр гаргажа тарааха, минеральна үтэгжүүлгэ оруулха хүдэлмэриие эмхи гуримтайгаар ябуулха болоно бшуу. Эдэ бүгэдые hайн мэдэжэ, hүүлэй жэлнүүдтэ сабшалан hайжаруулха хүдэлмэридэ анхарал табидаг болонхой. Эндэхи механизаторнууд намарай, үбэлэй hарануудта тариалан, сабшалан дээрэ 8.300 тонно наг шэбхэ гаргажа тараагаа.

[...]бника доторхи габ[...] hарын соносхог[...] шахуу саг үн[...] Аймагай ажахынууд [...]ада ямар ажал [...] байhан тухай тог[...]

[...] hарын арба га[...] аймагай механизатор[...] мелиорацишад болон [...]дай зүблөөн боло[...] суглараашад үнгэ[...]лэйнгээ дүнгүүдые [...] саашанхи зорил[...]алhан байна. Тү[...] жэлэй шиидхэ[...]дахи жэлдэ аймагай [...] совхозууд тариалан[...] гаран гектараар [...], 2 мянган гектар [...]

Тус совхозой агроном-луговод Д. М. Мандархановтай уулзажа, тариалан, сабшалан hайжаруулха габшагай хоёр hарын туршада ямар хүдэлмэри хэгдэжэ байhан тухай hонирхоходомнай, тэрэ манда иимэ харюу үгэбэ:

— Энэ үедэ манда 3 мянган тонно наг шэбхэ сабшалан дээрэ гаргагдаха байна. Энэ ажалые Баатар Гармаевай хүтэлбэрилдэг лугомелиоративна отряд хэнэ. Тэдэнэй мэдэлдэ 7 трактор үгтэнхэй. 400 гектар сабшалан модо шулуунhaa сэбэрлэгдэхэ, 500 гектар сабшалангай болдог сабшагдаха, 200 гектарта үтэг хэгдэхэ байна. Мүнөө үедэ манда луговодуудай 8 звено хүдэлнэ. Бүлүүр 4 станци хүдэлгэгдэнэ. 304 гектар сабшаланда, 700 гектар тариалан дээрэ минеральна үтэгжүүлгэ оруулагданхай.

«Мүнөө жэлдэ ажахыдатнай хэды шэнээн газарта hайжаруулагдаhан бэлшээри, герасимовска фермэ шадархи хэды участогууд түхеэрэгдэхэб» гэhэн асуудалда нүхэр Мандарханов тодо харюу үгэжэ шадахагүй байба. Луговодуудай ажал хүдэлмэринь үшөө тодорхойлогдоогүй байhаар. Бүлүүр 4 станциин 2-нь үнэндөө хүдэлдэг байба.

Химнэ-Цагаан-Голой уhалууриин системээр Сэлэнгын, Химнын, Шасарганын совхозуудай нуга сабшалан уhалагдадаг юм. Энэ системэдэ мүнөө үедэ ямар хүдэлмэри хэгдэжэ байhан тухай hонирхогдоо.

Галтайн эхин хаалтада Пётр Самарин хэдэн жэлэй туршада уhа табигшаар ажаллана. Энэ нүхэрнай Сэлэнгын, Химнын совхозуудай сабшалан тээшэ уhа табидаг. Эндэхи хаалтануудынь hэльбэн заhагдахаар болонхой.

— Эндэ ерэhээр 2-3 хонобоб. Эдэ бүгэдые түргэн заhабарилжа бэлэн болгохододо, хэрэгтэй хабтагай, шүрэб, түмэр татуурга гэхэ мэтэ шухала зүйлнүүд үгы, — гэжэ Пётр Самарин манда харюусаба. Эдэ бүгэдые дары усадхаха тухайгаа Сэлэнгын уhалууриин системэнүүдэй управлениин начальник нүхэр Борис Николаевич Башкуев манда мэдүүлээ.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой луговодууд үбhэ ногооной тогтууритай баян ургаса хуряажа абадагаараа аймаг дотороо нилээд мэдээжэ болонхой. Нёдондо жэлдэ тус ажахы гектар бүриhөө 15 центнер үбhэ хуряаhан. Харин луговодууд Дансарунов, Волович 190 гектар сабшалангай гектар бүриhөө 26,5 центнер үбhэ абаа hэн.

Мүнөө үедэ ажахын сабшалан дээрэ луговодуудай 15 звено ажаллана. Луговодууд сабшалангаа модо шулуунhaa сэбэрлэхэ, уhалха, хорёолхо хүдэлмэри хэжэ байнхай. Габшагай хоёр hарын туршада тэдэнэр мянга гаран тонно наг шэбхэ гаргажа тарааха, 700 гектарта минеральна үтэгжүүлгэ оруулха юм.

— Наг шэбхэ сабшалан дээрэ гаргаха хүдэлмэридэ тусхай отряд табигданхай. Эдэнэй мэдэлдэ 7 трактор үгтэнхэй юм. Мүнөө үедэ механизаторнууднай 300 гаран тонно наг шэбхэ сабшалан дээрэ гарганхай. 200 гектарта hайжаруулагдаhан бэлшээри, 270 гектарта герасимовска участок бии болгогдохо. Нуга сабшалан дээрэ минеральна үтэгжүүлгэ оруулха таатай үе болоод байна. Гэбэшье манда оройдоол 20 тонно минеральна үтэгжүүлгэ бии. Энэмнай хаана хүрэхэ hэм даа. Хоёрдохи кварталда бэшыень абахабди, — гэжэ ажахын агроном-луговод Владимир Жалсанович Бальжинимаев манда хөөрэбэ.

Герасимовска участогууд дүй дүршэлтэй луговодуудта даалгагданхай. Луговодууд Ч. Дамбаев, Д. Жапов. Ш. Ахметханов, Ф. Сыгев гэгшэд мүнөө үедэ тус участогуудаа хорёолжо байнхай. Тэдэнэр даажа абаhан сабшалан дээрэ гектар бүридэ 20 тонно наг шэбхэ, 2 центнер минеральна үтэгжүүлгэ оруулха түсэбтэй. Энэ талаар ажахын механизаторнууд болон луговодуудай ажалынь яhала урагшатай гэжэ тэмдэглэхээр.

Нуга сабшалан hайжаруулха габшагай хоёр hарын түсэб Тельманэй нэрэмжэтэ колхоздо табигданхай. Тус ажахын луговодууд 320 гектарта hайрам тогтообо. 150 гектар сабшаланда минеральна үтэгжүүлгэ оруулаа. Ажахын механизаторнууд үбэлдөө 4000 тонно наг шэбхэ сабшалан дээрэ гаргаба. Гэбэшье hүтэйн отделенидэ энэ шухала ажал үшөөл hанаhанда хүрэнэгүй. Наг шэбхэ гаргаха, минеральна үтэгжүүлгэ тарааха хүдэлмэриин түсэб мүнөөшье болотор эндэ зохёогдоогүй байhаар. Хаана, ямар тариалан, сабшалан дээрэ хэды шэнээн үтэгжүүлгэ хэгдэхэнь мэдэгдэнэгүй. Нүхэр Рябовай даадаг бригадын гэшүүд ямар хүдэлмэри хэхэ, хэзээ бүтээхэ тухайгаа мүн лэ маргана.

Түсэбтэ табан жэлэй шиидхэхы жэлдэ Сэлэнгын аймагай колхоз, совхозууд 4250 гектар шэнэ газар хахалха уялга абанхай. Мүнөө үедэ ажахынуудай мэргэжэлтэд болон хүтэлбэрилэгшэд хахалха газараа шэнжэлжэ үзөөд, бүхыдэнь тодорхойлжо дүүргэхэ, тусхай звенонуудые эмхидхэхэ байгаа. Теэд энэ талаар аймагай колхоз, совхозууд унжагайржа, мүртэй юумэн хэгдээгүй байhаар. Ойрын үдэрнүүдтэ энэ дутуу дундануудаа усадхаха зэргэтэй.

Ниитын адууhа малда бардам хүрэхэ үбhэ тэжээл бэлэдхэжэ абахын тула нэн түрүүн сабшалангаа hайнаар үтэгжүүлхэ, уhалха гэжэ хэлсэнхэй, түсэблэнхэй, уялгашье абанхай. Тиимэhээ ажахынуудай луговод бүхэн даажа абаhан ажалаа эмхи гуримтайгаар ябуулжа, хараалhан хэмжээнүүдээ сүм дүүргэхэ бээз гээд найдагдана.

Байгша ондо аймагай ажахынуудай эхэ хонидой отарануудай дэргэдэ тусхай участок эмхидхэгдэхээр хараалагданхай.

Колхоз, совхозуудай мэргэжэлтэд болон хүтэлбэрилэгшэд энэ жэлдэ тариалан, сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ талаар ехэ хэмжээнүүдые хараалhан байна. Тэрээндээ хүрэмөөр хүдэлхэ, ажалаа эмхидхэхэ уялгатай гэжэ hанагдана.

И. БОНДАРЕНКО,
Мелиораци ба уhанай ажахын министерствын таhагые даагша.
В. ДМИТРИЕВ,
Хүдөө ажахын министерствын агролесомелиоратор.
Д. ХУБИТУЕВ,
манай тусхай корр.

УҺАЛАГДАДАГ ГАЗАРАЙ ГЕКТАР БҮХЭНЭЙНЬ АША ҮРЭ

Гандадаг уларилтай манай республикада хүдөө ажахын ургамалнуудай баян ургаса абахын тула хүрьһэндэ шииг тогтоохо, уһалагдадаг газар үрэ ехэтэйгээр ашаглаха гээшэ шиидхэхы удха шанартай байна. **Мүнөө үедэ республикадамнай 168 мянган гектар уһалагдадаг газар бии, тэрэнэй 41 мянганиинь тарялан, 104 мянган гектарынь сабшалан, 15 мянган гектарынь бэлшээри, тэрэ тоодо 4 мянга гараниинь һайжаруулагдамал бэлшээри юм.**

Һүүлэй жэлнүүдтэ уһалагдадаг газар һайнаар ашаглагдадаг болонхой. Зарим ажахынууд, түрүүшүүл уһалагдадаг газар дээрэһээ баян ургаса абана. Жэшээнь, Хяагтын аймагай колхозууд 1972 ондо уһалагдадаг газарһаа гектарай 17,4 центнер ороохо таряа, 168 центнер кукурузын ногоо, 139 центнер корнеплод, 159 центнер овощ, уһалагдадаг сабшалангай гектар бүриһөө 21,1 центнер үбһэ ургуулжа абаһан байха юм. Эндэхи «Родина» колхоз уһалагдадаг 1239 гектар тарялан. 138 гектар сабшалан дээрэһээ гектарай 17,7 центнер таряа, 248 центнер кукурузын ногоо, 242 центнер корнеплод, 120 центнер хартаабха, 209 центнер овощ, 24,5 центнер үбһэ хуряаһан байна.

Бэшүүрэй аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхоз уһалагдадаг 317 гектар тарялан дээрэһээ гектарай 20,5 центнер ороохо абаа. Баргажанай совхоз 650 гектар тарялан дээрэһээ гектарай 22,6 центнер ороохо, тэрэ тоодо 350 гектарай тус бүриһөө 27,4 центнер шэниисэ хуряажа абаһан.

Зэдын аймагай Борьёогой совхозой Ф. Ф. Чекомазовай луговодуудай звено уһалагдадаг 140 гектар сабшалан дээрэһээ гектарай 38 центнер үбһэ һүрилһэн байна. Уһалагдадаг газарые иимэ ашаг үрэ ехэтэйгээр эдлэжэ байһан жэшээнүүд олон.

Зүгөөр эдэ түрүү ажахынуудай, түрүүшүүлэй дүй дуршал бүгэдын шадабари болоогүй байһаниинь гэмшэлтэй. Тиигэжэ 1971 ондо республикамнай бүхыдөө уһалагдадаг тарялан дээрэһээ арайхан гэжэ 14 центнер ороохо, 84 центнер овощ, 62 центнер хартаабха, 103 центнер кукурузын ногоо, уһалагдадаг сабшалангай гектар бүриһөө 12,7 центнер үбһэн абтаа һэн.

Уһалагдадаг тарялан дээрэһээ яахадаа ургаса бага абтанаб гэхэдэ, тэндэ үтэгжүүлгэ бага оруулагдана, элдэб шалтагаанаар ехэнхи газарынь уһалагдангүй үлэнэ. Уһалагдадаг газар эзэгүйдэнэ, олохон ажахынуудта тэрэнь саг үргэлжэ хүдэлхэ бригада, звенонуудта даалгагдаагүй байһаар.

Ургасын хэмжээн эгээн түрүүн ургамалай хэр һайнаар газарһаа бултайжа гараһанһаа болодог. Шэрбэгэрээр, үдхэнөөр, жэгдээр ургамалай гарахын тула хүрьһэндэ шииг хэрэгтэй. Хура бороогүй сагта, илангаяа май, июнь һарануудта ургамалай гарасада хэрэгтэй шииг нойтоной 25—30 процентнь огторгойһоо хүлеэгдэдэг.

Тиимэһээ **манай республикын эрхэ байдалда тарилгын урда тээ газар уһалха гээшэ баян ургаса абаха түрүүшын эрилтэ мүн.** Иимэ уһалууриин айхабтар ехэ аша үрэтэй байһаниинь туршалгын станциин, мүн түрүү ажахынуудай хүдэлмэриин дүнгүүд дээрэһээ элиржэ үгэнэ.

Урданай Онохойн туршалгын мелиоративна станциин хүдэлмэриин дүнгүүдһээ харахада, намар уһалагдаһан газар дээрэһээ гектарай 22,7 центнер, хабар уһалагдаһан газарһаа — 23,9 центнер, уһалагдангүй тариһдаһан газарһаа гектарай 14 центнер шэниисэ абтаһан байна.

Хэды тиимэ байбашье, республикын колхоз болон совхозуудта эмхидхэлэй элдэб шалтагаан дээрэһээ боложо, жэл бүри хабартаа 8—10 мянган гектар гэхэ гү, али уһалагдадаг бүхы тарялангай 30 процентнь уһалагдангүй тариһдана. Илангаяа Сэлэнгын, Хориин, Хурамхаанай, Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй, Загарайн болон Зэдын аймагуудта нилээд ехэ тарялан уһалагдангүй үлэнэ.

Колхоз, совхозуудай байдал дээрэһээ харахада, олон ушарта уһалалга тарилга хоёрой хоорондо олон үдэр үнгэршэнэ. Жэшээнь, газараа уһалаад, 15 үдэр, бүришье, удаан саг үнгэрһэн хойно тарилга хэгдэнэ. Тиигэжэ хүрьһэн дэмы хатаагдана гээшэ. Юуб гэхэдэ, хабартаа агаарай хуурай, һалхитай байһан дээрэһээнь сүүдхэ бүхэндэ тарялангай гектар бүриһөө 15—20 кубометр уһан дэгдэдэг байна. Хэрбээ уһалһанай һүүлээр хахад һара боложо тарилга хэбэл, ургамалай газарһаа бултайтар га бүриһөө 400—500 кубометр уһан алдагдаха жэшээтэй. Ондоогоор хэлэбэл, хабартаа уһалжа, хүрьһэндэ шэнгээгдэһэн уһан бүхыдөө тооной алдагдаха болоно ха юм. Тиимэһээ энэ ушарта газар уһалһанһаа бииратай үрэ гарахагүй байна.

Тарялан уһалхадаа нэн түрүүн тэндэ ямар ургамал хэзээ тариһдахаб гэжэ мэдэхэ хэрэгтэй. Хүнгэн, элһэлиг хүрьһэтэй газарта уһалһанай һүүлээр 4—5 үдэрһөө ооройтуулангүйгөөр, хүндэ, шабарлиг хүрьһэтэй газарта 5—7 үдэрһөө ооройтуулангүйгөөр тарилга хэхэ эрилтэ табигдана.

Тарялан уһалхадаа ямар арга, ямар техникэ хэрэглэхэб гэжэ уридшалан шиидхэхэ байна. Тэрэнь тарялангай нюруугай хэр жэгдэ байһанһаа, ямар ургамалай тариһдаха ушарһаа дулдыдаха юм. Республика дотор тарялангые гол түлэб гурбан янзаар уһалдаг: бураздаануудые татажа, хэһэг хэһэгээр хубаарилжа, уһа табиха, уһа сасажа ундалуулха. Сабшалан уһалхадаа уһаяа хэлхыдэнь табижа, жэгдэ газарта шоройгоор гү, али наг шэбхээр хаалта боолтонуудые хэжэ, уһаяа заладаг.

Газар уһалха ямаршье арга хэрэглэхэдээ тарялангаа уридшалан бэлдэхэ хэрэгтэй. Полиёо хахалһан хойноо бураздаануудые татажа гү, али хэһэг хэһэгээр хубаарилжа, уһа табихада болохо. Энэ ушарта хүрьһэндэ уһан һайнаар шэнгэдэг, газар уһалагшадай хүдэлмэри бүтээсэтэй байдаг, мүн ургасашье һайнаар гарадаг гээшэ.

Манай эндэ тарялангые бураздаа татажа уһалхада эгээн зохид. Энэ аргаар жэл бүри 15 мянга шахуу гектар тарялан ундалуулагдана. Энэ арга хэрэглэхэдэ юугээрээ һайн бэ гэхэдэ, газарай хүрьһэн ехээр һандардаггүй, газар уһалха хүдэлмэриие үргэнөөр оньһожоруулхада зохид.

Энэ аргаар пропашной ургамалнуудай, мүн ороохо таряанай тариһдаха газарые ундалуулхада һайн. Уһалууриин бураздаануудые тракторай культиватораар, КЗУ-03 түхэлэй ханааб малтадаг машинаар татахада болохо.

Уһа сасажа газар ундалуулхада эгээн һайн, ашаг үрэ ехэтэй байха юм. Энээнэй һайн талань юун бэ гэхэдэ, газар уһалха хүдэлмэри бүхыдөө оньһожоруулагдажа, хүнүүдэй ажал хүнгэрнэ, хүрьһэн жэгдэ һайнаар шииг түүлэгдэдэг байна. Республикын колхоз болон совхозуудта мүнөө үедэ уһа сасадаг 300 гаран машина бии. Тэрээгээр 1972 ондо 13 мянган гектар уһалагдаа гэхэ гү, али тиимэ машина бүхэнөөр сезон дотор 45 гектар ундалуулагдаһан болоно. Теэд эдэ машинанууд бүхы ажахынуудта һайнаар ашаглагдаагэхын аргагүй. Зарим газарта элдэб техническэ дутагдалһаа боложо, хэдэн машина орой хүдэлгэгдөөгүй. Мүнөө жэлдэшье тэдэ машинануудые уһалуурида бэлдэхэ хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Илангаяа Бэшүүрэй, Зэдын, Загарайн, Мухар-Шэбэрэй болон Улаан-Үдын аймагуудай ажахынуудта эдэ машинанууд муугаар заһабарилагдана.

Газар уһалха бүхы техникэеэ эдэ үдэрнүүдтэ заһабарилжа дүүргээд, ДДН-45 машинада 50—60 гектар, ДДН-70—65—70 гектар, ДДА-100М машинада 100 гектар хүртэхөөр даабари үгтэхэ ушартай.

Уһа сасадаг машинануудые бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхын тула тэрээндэ ажаллахаар шадабаритай бэрхэ механизаторнуудые табиха байна. Тиимэ машинануудта хүдэлхэ хүнүүд заабол тусхай курсануудые дүүргэхэ ёһотой. Машинануудаа һайса мэдэжэ абаха. тэрэнэй хүдэлмэриин гуримтай, харууһалха, ашаглаха дүримтэй һайса танилсаһан байха зэргэтэй.

Тарилгын урда тээ уһалхынгаа хажуугаар ургамалай гаража байха үедэ ундалуулха гээшэ ургасада ехэ нүлөөтэй. Буряадай хүдөө ажахын туршалгын станциин шэнжэлэлгэнүүд дээрэһээ харахада, хабар уһалаад, ургамалай гаража байхада нэгэ удаа ундалуулхада гектар бүриһөө 5,4 шэниисэ, 1,4 центнер обёос, 50 центнер хартаабха ехэ абтаһан байна. Хабар уһалаад, ургамалай ургажа байхада хоёр удаа ундалуулхада түрүүшынхиһээ 2,4 центнер шэниисэ, 5,8 центнер обёос, 43 центнер хартаабха гектар бүриһөө ехэ абтаһан байна.

Республикын эрхэ байдалда ургамалай гаража байхада уһалхада хэды ашаг ехэтэй байгаашье һаань, тэрэ бииратай хэрэглэгдэнэгүй. Гансал овощ, хартаабха, тэжээлэй корнеплодууд нигэжэ уһалагдадаг байна. Мүнөө дээрээ уһалагдадаг газарай мнил 20 процентнь нигэжэ ундалуулагдадаг байна. Зарим газарта ургамалые хоёрдохёо, гурбадахяа ундалуулха уһан хүртэдэггүй байна. Мүн тэрээндэ, хүнүүд анхарал бага табина.

Ороохо тариһдаһан газар дээрэ уһа сасахада хүрьһэниинь хальһатажа, ургамалай бултайхада һаад хүргэдэг. Тиимэһээ таряанай бултайжа, газар дээрээ гараһан хонойнь уһа сасажа, ундалуулхада һайн.

Уһалуури үтэгжүүлгэ хоёрые суг хэрэглэхэдэ ашаг үрэ ехэтэй гэжэ гэршэлэгдэһээр үнинэй. Минеральна үтэгжүүлгэ хэрэглэжэ, һайнаар уһалуулагдаһан газар дээрэһээ гектарай 7,4—9,0 центнер ехэ шэниисэ хуряагдадаг гэжэ шэнжэлэгдэнхэй.

Республика дотор уһалагдадаг сабшалан дээрэһээ һайн шанартай, хямда үнэ сэнтэй үбһэн абтадаг. Тиимэһээ тэндэ агромелиоративна хэмжээнүүдые хүсэдөөр хэрэглэжэ, саг соонь һайнаар уһалхада үбһэ ногооной баян ургаса абтадаг.

Зүгөөр зарим ажахынуудта уһалууриин системэнүүдэй һайнаар бэлдэгдээгүй, луговод бүхэндэ үлүүсэ ехэ (200—250 гектар) газар даалгажархихадань, сабшалан саг соогоо ундалуулагдажа үрдигдэдэггүй. Мүн уһалууриин шанар доошолдог. Зарим газарта уһалууриин нормо баримталангүй, газараа үлүүсэ ехээр норгожорхиходонь, үлүү уһаниинь хотогор газарта сугларжа, үбһэ ногоо муудуулдаг, хужар бии болодог байха юм.

Республикымнай сабшалангай хүрьһэн уһа ехээр шэнгээжэ, удаан барижа шададаггүй, тиимэһээ уһалһанай һүүлээр 15—20 хоног үнгэрхэлөөр лэ дахин ундалуулагдахаар болошодог. **Сабшалангые бага багаар хоёр, гурба дахин уһалхада эгээн ехэ ургаса абтадаг байна.** Хүрьһэнэй гэдэхэлээр лэ—апрелиин һүүл, майн түрүүшын арбан хоногто ундалуулаад, 20—25 хоног үнгэрһэн хойно, майн һүүлээр, июниин эхеэр хоёрдохёо уһалхада зохид.

Энэ жэл республикын олонхи аймагуудта саһан ехэ ороо. Тиимэһээ майла, ташалан газарта һайрам тогтоохо хүдэлмэриие гэдэргэ татажа болохогүй.

Республика дотор гол горхонуудай захаар уһалагдахаар газар элбэг. Тэрээниие бүлүүр станцинуудай хүсөөр ундалуулжа болохо байна. Тиимэһээ уһа бүлэдэг бүхы станцинуудые дүүрэн хүсөөр хүдэлгэжэ шадабал, нилээд ехэ тэжээл нэмэжэ абтаха жэшээтэй. Мүнөө үедэ Р1-180 түхэлэй бэлэхэнээр холбогдодог түмэр хоолойнууд хэрэгтэй соонь колхоз, совхозуудта үгтэнэ. Энээниие хүсэдөөр хэрэглэжэл шадаха хэрэгтэй.

Газараа һайнаар уһалжа абахын тула тэндэ хүдэлдэг хүнүүдэй ажалые зүбөөр эмхидхэхэ, ажалайнь түлөөһэ зохидоор тогтоохо гээшэ ехэ удха шанартай. Тарялан дээрэ тусхай звенонуудые, сабшалан дээрэ оньһожоруулагдамал лугомелиоративна отрядуудые эмхидхэхэдэ һайн гэжэ мэдэгдэнхэй. Тэдэндэ уһалууриин газар бүхыдөө даалгагдаха ушартай. Газар уһалха хүдэлмэриин орёо байһые хараада абажа, тэндэ хүдэлдэг хүнүүдые шадаал һаа. һэлгэнгүй байха гэжэ оролдохо шухала. Тэдэнэрэй ажалай түлөөһэн абтаһан продукциин хэмжээгээр, шанарайнь зэргээр тогтоогдохо ёһотой.

Газараа һайн шанартайгаар уһалхын тула тарялан дээрэ ажалладаг хүнүүдтэ сезон соо 30—30 гектар, луговодто 50—60 гектар хүртэхөөр газар даалгаха байна. Тиимэһээ тарялан уһалха хүнүүдые 10—15 звено болгожо, хүдэлгэхэ эрилтэ табигдана.

Уһалагдадаг газар манай баялиг гээшэ. Тиимэһээ тэрэнээ хүсэдөөр, зүбөөр ашаглаха гээшэ хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэ бүхэнэй нангин уялга мүн.

Мартын 20-һоо майн 20 хүрэтэр тарялан, сабшалан, бэлшээри һайжаруулха габшагай хоёр һара республика дотор соносхогдонхой. Энэ үедэ газараа уһалхаар һайса бэлдэхэ, газараа хүсэдөөр ундалуулха хүдэлмэриие эмхитэйгээр ябуулха болоно.

Шалгалта хээд үзэхэдэ, олохон колхоз, совхозууд энэ хүдэлмэриие үргэн дэлисэтэйгээр эхилжэ, наг шэбхэ зөөхэ, минеральна үтэгжүүлгэ тарааха, уһалууриин түхеэрэлгэнүүдые заһабарилха хүдэлмэри урагшатайгаар ябуулна. Тиигэбэшье, зарим газарта нобшорхо. эдэ шухала хүдэлмэриие гэдэргэ татаха баримтанууд үзэгдэнэ.

Аймагуудай уһалууриин системэнүүдэй управленинүүд апрелиин 10 хүрэтэр уһалууриин бүхы түхеэрэлгэнүүдые, һубаг ханаабуудые бэлэн болгожо, газараа эмхитэйгээр уһалжа захалха уялгатай.

В. БОЛЬШАКОВ,
Буряадай АССР-эй мелиорациин ба уһанай ажахын министр.
М. МАШУКОВ.
Республикын хүдөө ажахын министерствын уһалагдадаг газар тарялангай таһагай начальник.

МОДОШОД

Һүүлэй жэлнүүдтэ Дэрээнэй совхоздо горитойхон барилга хэгдэһэн байна. Холын гүүртэ болон отаранууд дээрэ малай байранууд, малшадай байха гэрнүүд шэнээр мүндэлэн бодоо. Мүнөөшье энэ ажахы шэнэ барилга үргэнөөр ябуулжа байнхай. Гансахан Алла, Уланхаан һууринуудта холын нютагһаа нүүжэ ерэгшэдэй байха хоёр байратай арбаад гэр баригдахаар хараалагданхай. Тиихэдэ совхозой директор малшадай зуһалангай байра байдалые шэнээр түхеэрхэ шиидхэбэри һаяхан гаргаа. Игэһээр зуһаландахи хуушан гэрнүүд задалагдажа, үндэр һаруул гэрнүүд бодхоогдохонь.

Совхоз дотор баригшадай тусхай бригада бии юм. Энэ бригада, хоёр бүлэг боложо, нэгэниинь барилга эрхилдэг, харин нүгөөдэнь гэр байрын модо бэлэдхэдэг юм. Тус бригадые Анатолий Эрхитуевич Аюшеев хүтэлбэрилнэ.

Хуллаг. Совхозой бригадын үбэлдөө модо бэлэдхэдэг энэ ой тайга түб һууриһаа гушаад километрэй зайда оршодог. Эндэ ерэбэлтнай тойроод бар тайга. Хайшаашье хара ута сэрбэгэр нарһад огторгой тээшэ сэхэ дүүлинхэй, «Беларусь» тракторай хүршэгэнэхэ, «Дружба» хюрөөгэй таршаганаха, һүхэнүүдэй ханхинаха элеэр дуулдаха. Улам саашалхадамнай ахалагша модошон Сангади Дарханович Бадмаев арьягар томо нарһанда хюрөөгөө тодхожо, тэрэ дороо модоёо хюрөөдэжэ унагаана. Тиигэжэ жэрбэгэр сэхэ нарһад хойно хойноһоо шууяа тайгаар лажаганан «газардана». Харин залуу шнираг Владимир Хурганов Сэдэб Ринчино хоёр унаһан модоёо гэшүүһэнһээ сэбэрлэжэ отолно. Володя һая сэрэгэй албанһаа бусанхай. Харин Сэдэб арбадахи класс дүүргэһээр дүрбэдэхи жэлээ түрэл совхоздоо хүдэлнэ.

Энэ үедэ залуу тракторист ВЛКСМ-эй райкомой гэшүүн Жан Балданов шэнэ «Беларусаараа» бэлдэгдэһэн модо эстакада тээшэ шэрэнэ. Тужа соо иимэ трактораар модо шэрэхэнь тон хүшэр. Тойроод модо шулуун, түгсүүлнүүд. Тиихэдэ тракторист сагдуулнуудые дарахагүйе оролдохо юм. Жан совхозой дүршэл шадабаритай механизаторнуудай нэгэн. Һаяшаг тэрэ үнгэрэгшэ жэлэйнгээ дүнгүүдээр аймагай залуу механизаторнуудай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ хоёрдохи һуури эзэлһэн байна.

Жан Балдановтай хөөрэлдэһөөр байтарнай модо шэрэдэг автомашина хүрэжэ ерэбэ. Энэ автомашиныень Владимир Обхоев жолоододог. Тэрээнтэй Сэрэнжаб Мухарданов хамта хүдэлнэ. Эдэ хоёр гушаад модоной зайһаа үдэртөө 3—4 эрьесэ хэжэ, совхозой пилорамые модоор таһалдуулнагүй.

Модошод Сангади Бадмаев, Владимир Хурганов, Сэдэб Ринчино гурбан барилгын модо бэлдэхэһээ гадна, совхоздоо түлеэ отолдог юм. Сангади Бадмаевай хүтэлбэрилдэг модошод унагаагдаһан нарһаяа барилгада таарахаар хэмжэжэ тайраад, үзүүрнүүдыень хюрөөдэжэ хахалаад, ябталан сомодог. Игэжэ эдэ гурбан һара соо 200—250 кубометр барилгын модо, 250—300 кубометр түлеэ бэлэдхэдэг юм.

— Игэһээр Баргажан гол хашарлахань. Модо зөөхэ харгышье һалаа. Шэнэ участок абаха һанаатайбди, — гэжэ Сангади Дарханович хөөрөө һэн.

Ажалай үдэрэй дүүрэхэдэ модошод сугларжа, үглөө юу хэхэ байһанаа зүбшэжэ, отог тээшээ баяртай бусаа бэлэй.

Г. РИНЧИНО.
Хурамхаанай аймаг.

Социалис мүрысөөндэ—үргэн дэлисэ

ҮДЭР БҮРИИН АНХАРАЛҺАА

Социалис мүрысөөн... Тэрэнэй эмхидхэлые һайжаруулха, ударидажа шадаха гээшэ тон шухала зорилго мүн.

Баргажанай аймагай партийна организаци, ажалша коллектив бүхэн мүнөө социалис мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, 1973 оной арадай ажахын түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэжэ байна.

Аймагай партийна организаци КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай гаргаһан бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай тогтоолнуудай үндэһөөр ажал хүдэлмэреэ эрхилхэ гэжэ эрмэлзэнэ.

Манай аймагай ажалшад юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлдэ тон ехэ зорилгонуудые бэелүүлхэ ёһотойбди гэжэ һайн мэдэнэ. Үнгэрэгшэ жэлтэй сасуулбал, тэдэнэр промышленна продукци худалдалгын хэмжээе 11,9 процентээр дээшэлүүлхэ гэхэ гү, али 12 миллион 160 мянган түхэриһэй продукци үлүү худалдаха ёһотой. Хахад миллион үлүүтэй кубометр барилгын модо бэлдэхэ гү, али үнгэрэгшэ жэлтэй сасуулбал, энэнь 3,5 процентээр ехэ гээшэ. Үшөө хэдэн арбаад мянган түхэриһэй продукци түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилхэ ёһотойбди. Үйлэдбэрилһэн продукциин өөрын үнэ доошолуулһанай ашаар 100 мянган түхэриг алмаха байнабди.

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой партком социалис мүрысөө эмхидхэхэ хэрэгтэ, байгша оной, түсэбтэ табан жэлэй шиидхэхы жэлэй даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхэ талаар хэмжээ ябуулгануудта һаналаа табяа.

Үнгэрэгшэ жэлэй дүнгүүд бригада, фермэ, заимха, үйлэдбэриин участок бүхэндэ зүбшэн хэлсэгдэһэн, бүхы талаһаань харагдажа үзэгдэһэн байна. Колхозой бүхы мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд энэ хүдэлмэридэ хабаадуулагдаа. Иимэ шэнжэлхы шэглэлтэй, харюусалгатайшье хүдэлмэри ябуулһанай ашаар удаадахи 1973 оной зорилгонуудые харуулһан тодорхой тоонууд мүндэлөө һэн. Тус колхозой гэшүүд арга боломжонуудаа тооложо үзөөд, түсэбтэ табан жэлэйнгээ даабариие болзорһоонь урид дүүргэхэ уялга абаһан байна. Жэшээлхэдэ, тэдэнэр һү гүрэндэ худалдаха түсэбөө 1975 оной октябриин 1 болотор, мяха—1974 оной ноябриин 1 болотор, ноохо—1975 оной августын 1 болотор, ороохо, хартаабха, овощ—1975 оной октябриин 1 болотор дүүргэхэ гэжэ хамтын суглаан дээрэ шиидхэһэн юм. Иимэ үндэр уялгануудые дүүргэхын тула социалис мүрысөөн малшад, хонишод, таряашад болон механизаторнуудай дунда дэлгэрээ. Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөн юугээрээ илгардаг бэ гэхэдэ, эндэ материальна болон моральна урмашуулгада адли тэгшэ анхарал хандуулагдана. Жэшээлхэдэ, байгша оной социалис мүрысөөндэ шалгараһан хонишон ВДНХ-да ошохо түлөөһэгүй путевкоор шагнагдаһан. колхозой чемпион болоһон комбайнер «Москвич» машина худалдажа абаха эрхэтэй болоһон байна. Тиихэдэ һара, квартал, хахад жэлэй дүнгөөр түрүү һуури эзэлһэн малшад, хонишод, механизаторнууд һиилүүлэн бэшэгдэһэн дурасхаалай бэлэгүүдээр шагнагдадаг. Моральна талаарнь урмашуулгын бусадшье хэмжээ ябуулганууд колхоз доторнь бэелүүлэгдэнэ. Тус колхозой социалис мүрысөөнэй мүнөө үеын шатые хаража үзэхэдэ, баянголойхид һайнаар ажаллажа байна гэхэдэ алдуу болохогүй. Гүрэндэ мяха худалдалгаар тэдэнэр байгша оной хахад жэлэй түсэб дүүргэбэ. Даб дээрэхи мэдээнэй ёһоор һү гүрэндэ худалдаха кварталай түсэбшье үлүүлэгдэхэ байна.

Наймадахи табан жэлтэй сасуулбал, гүрэндэ мяха худалдалга 30,4 процентээр, һү—19,4 процентээр, ноохо—14,2 процентээр нэмэхэ байна.

Зарим ушарта коллективүүдэй абаһан социалис уялгануудые дахин хаража үзэхэ, жэжэ заһабари оруулха саг ерэдэг. Бодоной совхозой Һубын һү һаалиин интернациональна фермын коллективтэ нэгэ иимэрхүү ушар болоо һэн. Ушар юуб гэхэдэ, тус фермын коллектив жэлһээ жэлдэ һү һаалияа дээшэлүүлдэг болоһон байба. Хэрбээ 1969 ондо тус фермын нэгэшье һаалишан үнеэн бүриһөө жэлдээ 2000 килограмм һү һаагаагүй һаа, 1970 ондо — 1 һаалишан, 1971 ондо — 2 һаалишан. 1972 ондо—5 һаалишан энэ шата дабажа гараһан юм.

Малшадай дунда дэлгэрһэн бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоод, анхан түрүүн абаһан социалис уялгаяа дахинаа шэнээр хаража үзэһэн байна. Тиихэдээ 1973 ондо 16 һаалишадай хахадһаа үлүүнь 2 мянган килограммһаа үлүү һү үнеэ бүриһөө һааха гэжэ, шиидээ бэлэй. Тус коллектив эбтэй эетэйгээр ажалладаг. Ахалагша һаалишан Ирина Русакова энэ фермые хүтэлбэрилдэг. Үнэхөөрөөшье эндэ интернациональна коллектив юм: ородууд, 2 буряад, 2 эвенк, 2 украин, 1 татар басагад һаалишанаар ажаллана. Эдэнэр мүрысэн хүдэлхэдөө бэе бэедээ туһалдаг, дүй дуршалаараа андалдадаг юм.

Баргажанай совхозой партком социалис мүрысөөнэй дүнгүүдтэ ехэ анхарал хандуулдаг юм. Парткомой гэшүүд урид хараалагдаһан графигай ёһоор совхозойнгоо холын гүүртэнүүд, фермэнүүдтэ ошодог. Энэ хэрэгтэ совхозой бүхы хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд хабаадуулагдана. Тэдэнэр коллективэй хэһэн ажал, мүн мүрысөөндэ шалгараһан түрүүшүүл тухай хөөрэдэг, мүрысөөндэ эрхимлэгшэд урмашуулагдана. Тиихэдээ гүрэнэй түсэб дүүргэлтэ тухай хөөрэлдөөн болодоггүй, гол түлэб социалис уялгын дүүргэлтэ тухай хөөрэлдөө хэхэ эрилтэ партком табидаг.

Баргажанай совхозой партком материальна болон моральна урмашуулга зүбөөр хэрэглэхэтэйгээ хамта социалис уялга абаад, дүүргэдэггүй, ажалай журам эбдэгшэдтэ шанга эрилтэ табидаг болонхой.

Һүүлэй үедэ «Мэргэжэлтэд соогоо эрхимлэгшэ» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө хүдэлөөн аймаг доторнай дэлгэрээ. Энэ мүрысөөн болбол хүдэлмэришэд болон колхозникуудай мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлхын түлөө тэмсэлэй нэгэ нүхэсэл боложо үгэдэг. Тэдэнэр ажал хүдэлмэриин шэнэ онол арга бэдэрнэ, түрүүшүүлэй хойно орохогүйн түлөө тэмсэнэ.

Арадай ажахын … нуудай 39 мэргэжэл… хим» гэһэн нэрэ … хүртэхын түлөө мүр… «Мэргэжэлтэд соогоо … лэгшэ» гэһэн нэрэ … хүртэгшэдтэ амэр… шэгүүд эльгээгдэдэг… тухай аймагай газет… шэдэг, нютагай ра… дамжуулга хэгдэдэг… рүүлэй зүблөөн … нэрэ зэргэдэ хүртэһэ… үнэмшэлгэ барюулагд…

Партиин райком, … эхин организацинууд … лис мүрысөө эмхид… рэг һайжаруулха, та… лэй түсэб дүүргэхы… тэмсэлэ ажалшадые … хэ талаар саг үргэл… дэлмэри ябуулжа … Үйлэдбэриин бүхы … нуудай хүдэлмэри… зүблөөн тогтоогдоһо… зарлагдажа, социалис… сөөнэй дүнгүүд гарга… түрүүшүүл урмашуул… юм.

Уланай, Карл Маркс… рэмжэтэ колхозууд, … жанай, Бодоной совх… хабарай тарилгын, … хуряалгын, ноохо хай… гын халуун хаһада мү… нэй дүнгүүд үдэр бү… гагдажа, тэдэнэй хү… «Ажалай алдар соль… үргэгдэдэг гуримтай.

Ойн баярай социа… рысөөндэ шалгараһан … тивүүд үндэр шагнал… тэдэг. Баргажанай … хозой коллектив … ЦК-гай, СССР-эй … Соведэй Прези… СССР-эй Министрнүү… ведэй, ВЦСПС-эй ойн… Хүндэлэлэй тэмдэг… нагдаһан байна. Ү… ханай сельскэ Совет, … жанай адагай … комбинат РСФСР-эй … но Соведэй Презі… Министрнүүдэй … ВЦСПС-эй Ойн бая… дэлэлэй грамотада … хэй. Ороохо таряа … ехээр тушааһанайнга… Уланай колхоздо РС… Министрнүүдэй … ВЦСПС-эй дам… Улаан туг барюула… Тиихэдэ, аймоногой… дын хэрэгүүдэй … «Межколхозстройн» … гай коллективүүд … министерствэнүүдэй … жуулгын Улаан … хүртэнхэй. Республ… магуудай хоорондо… лис мүрысөөндэ ма… 1972 оной дүнгөөр … һуури эзэлһэн байна.

КПСС-эй XXIV … шиидхэбэринүүдые … дээрэнь бэелүүлэн, … магай ажалшад үйл… ашаг үрэ дээшэлүү… далнуудта ехэ анхар… дуулна. Тэрэшэлэн … табан жэлэй шухала… —ажалай бүтээсэ … лүүлхэ, түүхэй эд … риалнуудые алмаха… саг гүйсэдөөр хэрэг… шэ социалис мүры… зорилго болоно. Мү… элсүүлхы хүсые … һаань хэрэглэхэ зо… гоор хүдэлнэ гээш…

Баргажанай аймаг… шад байгша ондо е… го бэелүүлхэ ёһото… дай АССР-эй ба… һаар 50 жэлэй ой… түрэтэйгөөр үгтахэ… бүхы хүсэ шадала… хэл байха.

А. ШИШ…
КПСС-эй Бар… райкомой про… агитациин таһагые …

ТУРКМЕНИИН ССР. *Марыйска районой «Москва» колхоз хлопч… гайнгаа тарилга эмхитэйгээр эхилбэ. Мүнөө жэлдэ тарилгань бүхыдөө … гектар эзэлхэ. Таряашадай бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ хам… соһон эндэхи колхозникууд 11500 тонно «сагаан алта» хуряажа абаха … ганнуудые абанхай.*

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Москва» колхозой поли дээрэ тарилгын үедэ.
ТАСС-ай фотохронико.

ОЛОН ХУРЬГАН—ОЛЗЫМНАЙ ЭХИН

Хабарай игаабари дулаан апрель һара хахадлажа, республикымнай ажахынуудта хонидой түл абаха ээлжээтэ халуун хаһа дүүрэнтэжэ байна. Юһэдэхи табан жэлэй шиидхэхы гурбадахи жэлдэ Эхэ ороной 18.360 центнер ноохо, 5.684 тонно хониной мяха тушаажа, 100 эхэ хонин бүриһөө 84 хурьга түлжүүлхэ түсэбтэй Буряадай хони үсхэбэрилгын совхозуудай трестын ажахынууд байгша оной үбэлжэлгые хэды хүшэр хүндэшье һаань, эмхитэй һайнаар даажа байнхай.

Совхозойнгоо гол баялиг болохо хонин һүрэгөө улам олошоруулхын тула хонишод намартаа һүрэгүүдээ искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэреэ урдынхиһаа богони болзорто үнгэргэжэ, түл абалгадаа эртээнһээ һайнаар бэлдэһэн байна. Энээнэйнь ашаар байгша ондо хурьга абажа дүүргэхэ саг 12—15 үдэрөөр хороогдоо бшуу. Жэшээлбэл, 1973 оной апрелиин 1-нэй байдалаар трестымнай совхозуудта бүхыдөө 172.338 хурьган абтаа гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхиһөө 15.038 хурьган олон гараһан байна.

Нёдондоной ган гасуурһаа уламжалан, үбһэ тэжээл багаар бэлэдхэжэ абаһан Хориин аймагай Дээдэ-Тайлсын, Анаагай, Хэжэнгын аймагай Загаһатын, Чисааныи совхозууд байгша ондо 100 хонин бүриһөө 85—87 хурьга абаад, түлжүүлжэ байнхай. Тиихэдэ Охин-Булагай, «Георгиевский», Сэлэнгын, Химнын, Хэжэнгын, «50 лет Октября» совхозуудай хонишод нёдондоной хиһоо олон хурьга абанхай. Бүхыдэнь абажа харахада, трестымнай ажахынуудай 100 хонин бүриһөө 73,4 хурьга тэнжээжэ байна.

Абтаһан түл түрэсэеэ гарзада оруулангүй ногоон дээрэ гаргахын тула ажахынуудай хонишод бии байгаа тэжээлээ буйлуулан, гамтайгаар, ашаг ехэтэйгээр гаргашална. Жэшээлбэл, Сэлэнгын совхоз үбэлжэлгын эхилхэһээ хойшо үбһэ, һолоомоёо хэршэжэ бутаргаад, талха таряанай зүйлтэй, минеральна тэжээлтэй холижо, хонидтоо эдюулнэ. Игэжэ тэжээлээ гаргашалһанайнь ашаар тус ажахын хонид үбэлэй сагта хүшэ тамирaа ехээр алдаагүй, үхэл гарзашье нилээд бага байгаа гэжэ хэлэлтэй.

Эгээл мүнөө, хабарай дунда һарын хахадлаад байхада, совхозуудаймнай хонишод хурьгадаа һайнаар эдеэлүүлхын тула искусственна һү, ууроаг хэжэ, дабһатай минеральна брикедүүдые, обёосой кисель бэлдэнэ. Гадна хонидоо үдэрынь хагда элбэгтэй ойрын бэлшээридэ гаргажа адуулха, бага хурьгадаа амяарлан илгажа, һайн тэжээл дээрэ харууһалха хүдэлмэреэ һайнаар эмхидхэдэг байна. Юуб гэхэдэ, эртэ хурьгалһан хонид диилэнхидээ хожоржо, хурьгадаа һүөөр садхаанагүй гээшэ. Тиимэһээ хонишод абаһан түлнүүдээ һайнаар эдеэлүүлжэ, түргэнөөр томо болгохо арга хургаяа игэжэ олоно ха юм.

Тэрэшэлэн хонишодой үбэлжэлгээ һайнаар үнгэргэжэ, хонин бүриһөө хурьга абажа, гарзагүйгөөр түлжүүлхэ хэрэгтэнь М. Ербановай нэрэмжэтэ Буряадай хүдөө ажахын техникумэй, хүдөө ажахын институдай ветеринарна факультедэй студентүүд, түмэр замай Улаан-Үдын отделениин, промышленна предприятинуудай хүдэлмэришэд горитойхон туһаламжа үзүүлээ гэжэ тэмдэглэлтэй. Тиихэдэ ажахынуудай партийна организацинууд, профсоюзай хүдэлмэрилэгшэдэй комитедүүд хонишодойнгоо дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, хэһэн ажалайнь дүнгүүдые согсолон дуулгадаг, ушарһан дутагдалнуудыень зай… даг байха юм. Тии… сөөндэ шалгарагша… ральна болон мате… лаар урмашуулжа, … ригыень улам бада… на. Эдэ бүхы эмх… дэлмэри шадамара… най ашаар байгша … хурьган абтажа, гол … лохо хонин һүр… байса олошорхонь …

Эдэ үдэрнүүдтэ … совхозуудай хониш… хурьгадаа үхүүл… жүүлжэ, хүхэ н… гаргахын түлөө, … ряадай АССР-эй … һаар 50 жэлэй … һайндэрые ажала… амжалтаар угтахы… майн оролдожо бай…

Х. ДО…
Буряа… үсхэ… совхозуудай … главна …

АЖАЛШАД ЗУБШЭНЭ, ДУРАДХАНА, ШУУМЖЭЛНЭ

Редакцида ерэһэн бэшэгүүдэй шэнжэлэл

САГАЙ ЭРИЛТЭДЭ ХҮРЭМӨӨР

ТҮСЭБТЭ ТАБАН жэлэй шиидхэхы оной түрүүшын квартал дүүрэжэ, ажалшадай коллектив бүхэндэ энэ үеын ажалай дүнтүүд согсологдожо байнхай. Редакцида ороһон түрүүшын тобшохон мэдээлнүүдые хаража үзэхэдэ, үнгэрэгшэ квартал соо республикын промышленнэ предприятинуудай, колхоз болон совхозуудай коллективүүд урагшатай һайнаар ажаллажа гараһан байна.

КПСС-эй Центральна Комитедэй майн (1972 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдэй ёһоор, байгша оной мартын 1-һээ бүхы манай доторнай партийна документнүүдые һэлгэлгэ эхилбэ. Энэмнай тон ехэ политическэ удха шанартай хэрэг болоно. Республикын партийна организацинууд энэ шухала хүдэлмэриие эмхитэй һайнаар үнгэргэхын тула бэлдэлгын ехэ ажал ябуулаа, ябуулжашье байна. Улаан-Үдэ хотын Советскэ райондо, Мухар-Шэбэрэй, Баргажанай аймагуудта партийна документнүүдэй һэлгэлгэ мартын 1-дэ эхилжэ, бэлдэлгэ һайнтай байһан парторганизацинуудай түрүүшын коммунистнууд партийна шэнэ биледүүдые абаа. Энэ хэрэг баяр ёһололой ороной байдалда үнгэржэ, партийна эхин организацинуудай эмхидхэлэй талаар бэхижэнги, коммунистнуудай үзэл сурталай талаар хатуужанти байһаниие эли тодоор элирхэйлэн харуулба. Партийна документнүүдые һэлгэлгэ тухай һонирхолтой уншамаар репортажнууд, тобшохон мэдээсэлнүүд, энэ хүдэлмэридэ бэлдэлгын ябаса тухай гүнзэгы удхатай, дэлгэрэнгы корреспонденцинүүд газетын хуудаһануудта хэблэгдэнэ.

Эдэбхитэй улаан партизан ябажа, Советскэ засагай түлөө амн наһаяа гамнангүй тэмсэһэн, нютагтаа партийна ячейкэ, хамтын ажахы эмхидхэлсэһэн, 1925 онһоо КПСС-эй гэшүүн, Дайшалхы Улаан Тугай орденой кавалер Афанасий Леонтьевич Покацкий гэгшэдэ КПСС-эй Мухар-Шэбэрэй райкомой секретарь Р. Х. Жамсаранов бултанһаа түрүүлэн партийна шэнэ билет барюулһан байна. Шэнэ билет абаха үедөө энэ нүхэр иигэжэ мэдүүлээ:

— Партида ленинскэ уряагаар ороһон сагһаа хойшо дүрбэдэхеэ документнүүдээ һэлгүүлжэ байнаб. Ленин багшынгаа дүрэ зурагтай партийна билет залуу үетэнтэй хамта абаха зол хубитай байһандаа баярлахын ехээр баярланаб. Амиды мэндэ ябаһан сагтаа партиин хэрэгэй түлөө бүхы хаба шадалаа зорюулхаб, партийна биледээ нюдэнэй сэсэгы мэтэ нарин нангинаар хадагалжа ябахаб.

Партийна документнүүдые һэлгэлгын хэр зэргэ ябажа байһан тухай мэдээсэлнүүд газетын редакцида орожо үргэлжэлһөөр.

Республикын промышленностиин, барилгын, транспортын, хүдөө ажахын ба бусад һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда дэлгэрһэн бүхэсоюзна социалис мүрысөөн коллектив бүхэндэ үдэрһөө үдэртэ улам эршэдэжэ байна. Бүхэсоюзна социалис мүрысөөнэй ябаса тухай, мүрысэгшэдэй ажалай шэнэ амжалтанууд тухай март һара соо олон тоото бэшэг редакцида оробо. Тэдэ бэшэгүүд газетын номер бүхэндэ толилогдоно.

Бүхэсоюзна социалис мүрысөөнэй ябаса тухай нэгэ багахан жэшээ дурдая. «Хяагтын аймагай түрүү предприятинуудай нэгэн — Наушкын мяхлнай комбинадай коллектив социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсожо, ажалай шэнэ амжалта туйлаба. Энэ коллектив 1973 оной нэгэдэхи кварталай үйлэдбэриин түсэбые хоёр һара соо үлүүлэн дүүргэһэн байна. Тусхайлбал, мал үүсэлжэ, мяха абаха даабариияа 118 процент, колбаса гаргаха түсэбөө 103 процент малай тэжээл үйлэдбэрилхэ түсэбөө 160 процент дүүргэжэ шадаа» гээд «кварталай түсэб — хоёр һара соо» гэһэн мэдээсэл соо уншанабди. Иимэрхүү удхатай, олон хүнэй баясан уншамаар мэдээсэл, корреспонденцинүүд мартын почто соо олон байгаа.

«Сабшалан, тарялангай ургаса һайжаруулха габшагай хоёр һара үнгэргэхэ тухай» КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол манай газетын мартын 18-най номерто толилогдоо һэн. Тэрэнэй һүүлээр республикын колхоз болон совхозуудай тарялан, сабшалан дээрэ ямар ажалай хэгдэхээр хараалагдаһан тухай, габшагай хоёр һарын түрүүшын үдэрнүүдтэ хаана юунэй хэгдэжэ эхилһэн тухай баһал олон материал редакцида ороо. Тус асуудалаар Түнхэнэй аймагай «Восточные Саяны» колхозой Таһархайн отделениин тракторна бригадын бригадир С-Д. Сухеев «Үндэр ургаса — манай гарта» гэһэн удха түгэлдэр статья бэшэжэ, газетэдэ гаргуулба. Сугтаа хүдэлдэг нүхэдэйнгөө шударгы һайн ажал тухай, тэдэнэй шэнэ жэлэй хараа түсэбүүд тушаа энэ нүхэр бэшэнэ.

Газарай үрэжэл һайжаруулха габшагай хоёр һарын эршэ улам шангадажа байна. Энэ ажалай ябаса тушаа үшөө олон бэшэг редакцида орохо бэзэ гээд хүдөө бэшэгшэдтээ, оло мянган уншагшадтаа найданабди.

Республикын хүдөө нютагуудай механизаторнууд, таряашад, хартаабхашад, болон луговодуud ажахы бүхэнэйнгөө арга боломжонуудые нарин нягтаар тооложо үзөөд, түсэбтэ табан жэлэй шиидхэхы ондо тарялангай, сабшалангай үндэр ургаса абахын түлөө үсэд шангаар тэмсэжэ эхилбэ. Мүнөө аймаг, колхоз, совхоз бүхэндэ газар тарялангай хүдэлмэрилэгшэдэй хамтын суглаанууд болојо, энэ жэлэй зорилгонууд тодорхойлогдожо байна. Газар тарялангай продуктнуудые абаха талаар түсэбтэ табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө механизаторнууд, таряашад шармайн оролдохоор бэеэ зэһэнхэй байһанаа суглаанууд дээрэ нэгэн дуугаар мэдүүлнэ. Нютаг бүхэндэ элдүүрилжэ боломоор газарай олдомоор байһан тухай элирүүлэгдэв. Тиимэһээ республикын хүдөөгэй механизаторнууд ойрын 2—3 жэлэй туршада 100 мянган шэнэ газар элдүүрилхэ гэжэ шиидэбэ. Тэрэнэй 50 мянган гектарынь энэ жэлдэ элдүүрилэгдэхээр хараалагдана.

Энэмнай гүрэн түрын ехэ удха шанартай хэрэг гээшэ. Ушар иимэһээ шэнэ газар элдүүрилхэ асуудал нютагай партийна организацинуудай, хүдөө ажахын органуудай үдэр бүриин хиналта, шалгалтада абтаха болоно. Механизаторнуудай урдаа табиһан зорилгонуудаа урагшатай һайнаар бэелүүлхын тула тэдэнэртэ бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаха ёһотой һайн эрхэ байдал олгогдохо зэргэтэй. Республикын колхоз, совхозуудта шэнэ газарай элдүүрилгын ябаса тушаа, таряашад болон механизаторнуудай габшагай ажалай эршэ тухай редакцида үдэр бүри бэшэгүүд орохо бэзэ гээд хүдөө бэшэгшэдтээ, эдэбхитэдтээ найдая.

Хонидой түл абалга, хабарай тарилгада бэлдэлгэ, соёл гэгээрэлэй, худалдаа наймаанай, ажалшадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг эмхи зургаануудай ажал хэрэг тухай баһал олон бэшэг редакцида ороһон байна. Март һара соо манай редакцида хамтадаа 354 бэшэг орoo һэн. Тэдэнэй олонхинь газетын хуудаһануудта толилогдобо. Тиихэдэ энэ тэрэ хэрэгэй дутагдалнууд тушаа шүүмжэлхы удхатай олохон бэшэг ерэжэ, газетэдэ барлагдаа.

Манай газетын январиин 18-най номерто «Бидия Дандарон, тэрэнэй «согшод» гэһэн гаршагтай фельетон хэблэгдээ һэн. Тэрээн дотор хэлэгдэһэн баримтанууд булта зүб, Б. Дандароной, мүн тэрэнэй бүлэгэй хэһэн гэмтэ ябуулга тухай сүүдэй шиидхэбэриие КПСС-эй Октябрьска, Хэжэнгын райкомууд, СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай нийтын эрдэмэй институдай хүтэлбэри бүрич һайшаана, энэ асуудалаар зохихо хэмжээн абтаа гээд редакцида мэдээсээ.

Гэхэтэй хамта газетэдэ толилогдоһон шүүмжэлхы материалнуудаар хүтэлбэрилхы тушаалтай нүхэд саг дарыданъ зохихо хэмжээ абана гэхын аргагүй. Байгша оной февраль һарада газетэдэ толилогдоһон «Эмхидхэһэн нэрэтэй болоод...» гэжэ статья соо Хориин аймагай Үдын, Хүрбын совхозуудай малшадай дунда социалис мүрысөө эмхидхэлгэ, хүтэлбэрилгын дутагдалнууд шүүмжэлэгдээ бэлэй. Энэ асуудалаар КПСС-эй Хориин райкомдо редакци хандаһан юм. Теэд мүнөө болотор ямаршье харюу абтаагүй. Тоолохо болоо һаа, иимэрхүү жэшээнүүд олон.

Иимэ байдал саашадаа тэсэжэ болохогүй. Газетэдэ хэблэгдэһэн шүүмжэлхы материалнуудаар дары түргэн зохихо хэмжээнүүд абтаха, ажалшадай бэшэг, гомдолдо анхаралтайгаар хандаха хэрэгтэй гээд манай парти, тэрэнэй Центральна Комитет заадаг гээшэ. Партиин ЦК-гай энэ эрилтэ хүтэлбэрилэгшэ бүхэндэ сэхэ хабаатай. Тиимэһээ газетэдэ гаргагдаһан шүүмжэлхы материалнуудта нютаг бүхэндэ анхаралтайгаар хандажа, зохихо хэмжээнүүд түргэн абтадаг болохо бэзэ гээд найданабди.

Б. ВАНЧИКОВ.

ЭРХИМҮҮДЭЙ НЭГЭН

Ольга Тубшинова киномеханигай мэргэжэлтэй болоһоор нилээд удаахан болобо. Тэрэ курс дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр түрэл Захааминдаа ерэжэ ажаллаа. Түрүүшээр Бургэ нютагта хүдэлөөд, һүүлэй хэдэн жэл соо Хамниин хүдөөгэй соёлой байшанда киномеханигаар ажаллажа байна. Тиигэхэ зуураа хүдэлмэридөө дүршэлтэй боложо, нютагай зоной дунда мэдээжэ болонхой.

Киномеханик Ольга Тубшинова колхознигуудта кинофильм һайнаар харуулхын түлөө ехэ оролдолго гаргана.

Түсэбөө һара бүри шахуу үлүүлэн дүүргэжэ байдаг. Хэзээ ямар киногой гараха тухай соносхолнуудые саг соонь һайнаар шэмэглэн бэшээд, олоной ябасатай газарта үлгэдэг. Шэнэ һонин фильмүүдэй гарахын урда тээ 5—10 минута соо тобшо, удхыень харагшадта хөөрэдэг юм.

— Ольга Тубшинова аймагай эрхим киномеханигуудай нэгэн юм. Ажалдаа анхаралтайгаар хандадаг, улад зоной дунда хүндэтэй болонхой,— гээд Захааминай аймагай киносетиин директор Б. Ж. Доржиев хөөрэнэ.

Зураг дээрэ: Ольга Тубшинова ажалдаа.

И. ҺОЧИРОВАЙ фото.

ЗАЛУУГАЙ ЗАЛИТАЙГААР

Ажалай Улаан Тугай орденой кавалер, дүршэл ехэтэй малшан Хандажаб Дашеевич Гармаевые Захааминай аймагта танихагүй хүн хомор байха. Энэ нүхэр түрэл «Победа» колхозойнгоо мал ажалда бүхы наһаараа ажаллаа. Тиигэһээнгээ удаа үндэр наһатай болоод, пенсидэ гараһан юм. Ажалша бэрхэ энэ нүхэр ажалгүй амарха «ёһотойб» гээд, миин һуужа шадаагүй.

— Хүдэлхэ шадалтай байхадаа, миин һууха аргагүй болоно. Өөрынгөө үхибүүдые, залуушуулые ажалда һургаха хэрэгтэй ха юм, — гэжэ Хандажаб Дашеевич энеэбхилэн хөөрэдэг юм.

Нүхэр Гармаев колхозойнгоо түб һууриһаа холо бэшэ оршодог мал шахан таргалуулгын гүүртэдэ мүнөө ажаллана. Тэрээнтэй хамта Цахирай дунда һургуули дүүргэһэн залуу басагад-комсомолшууд Х. Базарова, Л. Гармаева (Хандажаб Дашеевичэй басаган), Г. Дамбаева гэгшэд хүдэлнэ. Эдэ залуушуулые мал ажалай нюусада һургахын тула үбгэжөөл үдэр бүри оролдоно, ойлгоогүй юумыень заажа, мэдээгүй юумыень хэлэжэ үгэдэг заншалтай. Залуу малшадай ажалые багшань шадамараар эмхидхэдэг юм.

Энэ шахамалнуудай гүүртын малшад харууһалдаг бурунуудайнгаа шэгнүүрые үбэл, хабарай үдэр бүри 500 граммһаа бага бэшээр нэмээхэ социалис уялга баталан абаад, аймагай залуу малшадта хандаһан байгаа. Тэдэнэй энэ һайн һайхан үүсхэлые ВЛКСМ-эй Захааминай райком һайшаан, дэмжэһэн юм. Тиигэжэ шахан таргалуулха гүүртэнүүдтэ ажалладаг аймагай комсомолшууд болон залуушуулай дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрһэн байна.

Хандажаб Дашеевичэй хүтэлбэрилдэг залуушуулай гүүртэдэ 116 толгой нёдондо жэлэй буруунууд харууһалагдана. Үнгэрэжэ байгаа үбэлжэлгын үедэ энэ гүүртэдэ нэгэшье буруун гарзада ороогүй. Буруунуудай шэгнүүрые нэмээхэ талаар абаһан социалис уялгануудаа декабрь-март һаранuудта эндэхи малшад амжалтатай дүүргэһэн байха юм. Гүүртынь мал өөдэргэн, тобир тарганаар ондо орожо байна.

Гүүртые даагша, залуу малшад буруунуудайнгаа харууһалалга, эдеэлүүлгые һайнаар эмхидхэхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулна. Шахамалнуудаа тусхай рационой ёһоор эдеэлүүлжэ, бүлеэн уһаар уһалдаг. Малайнь байра, хашаа хорёо соо хододоо сэбэр, эмхитэй гуримтай байдаг. Үбгэжөөл малшан ойлгогдоогүй энэ тэрэ юумые мэргэжэлтэдһээ асуугаад абадаг заншалтай.

— Сугтаа хүдэлдэг залуу нүхэдни хэниинь хэншье гэлтэгүй бэрхэнүүд даа. Бэрхэшээлһээ сухариха гэжэ байхагүй. Эсэхэ сусахыешье ойлгохогүй. Ажал хэжэ байхыень харахадаа, баярлаһандаа бархирмаар байдаг, — гэжэ орденто малшан комсомол басагадаа магтан хөөрэнэ.

Шахагдажа байһан буруунуудай гүүртые даагша Хандажаб Дашеевич Гармаевай, сугтаа хүдэлдэг басагадайнь ажал хэрэг тухай колхозой хүтэлбэрилэгшэд сэдьхэлээ ханангяар хөөрэдэг болонхой. Энэ гүүртын малшад абаһан уялгануудаа амжалтатай бэелүүлжэ, түрэл республикынгаа алдарта һайндэрые угтахын түлөө залуу, наһанай залитайгаар ажаллажа байна. Тэдэнэй хэлэһэнээ хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ байһанда ямаршье һэжэг түрэнэгүй. Ушарынь юуб гэхэдэ, энэ гүүртые дүй дүршэлөөр баян малшан ударидана ха юм.

Б. ШОЕНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

ОНЬҺОН ТЕХНИКЫН АШААР

«Мир» колхоз аймаг дотороо мал ажал ехээр эрхилдэг ажахынуудай нэгэн юм. Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада тус ажахын адууһа малай тоо толгой нилээд олошоржо, ашаг шэмэнь дээшэлжэ байна. Тиигэхэтэйнь хамта колхозой правлени, партийна организаци мал ажал дээрэхи хүшэр хүндэ хүдэлмэри оньһожоруулжа, һаалишад болон мал адуулагшадай ажалые хүнгэдхэхэ хэрэгтэ ехэ анхарал табидаг болонхой.

Жэшээ болгон, энэ колхозой хоёрдохи отделениин Харбуус гэжэ газартахи һаалиин фермэ абаад үзэе. Энэ фермэ колхозой түб һууриһаа 3 километрэй зайда оршодог юм. Тэндэ үнеэдэй томо хоёр байра баригданхай. Тэдэ хоёрой тэг дундань тэжээл буйлуулха цех бодхоогдоо. Үнеэдэй нэгэ байра ашаглалгада оруулагданхай. Нүгөөдынь барилга энэ зундаа дүүргэгдэхэ. Тиихэдэ эндэ хамтадаа 300 гаран үнеэн харууһалагдадаг болохо. Энэ фермын дэргэдэ 100 гаран гектар һайжаруулагдаһан бэлшээри эмхидхэгдэнхэй.

Фермын хүдэлмэри оньһожоруулха талаар горитой ажал хэгдэжэ байна. Тэжээл бэлэдхэдэг цех соонь һолоомо хэршэжэ, талха тарянай зүйлнүүдтэй холёод, шанаха түхеэрэлгэ тодхогдонхой. Үнеэдэй тэжээл тарааха дүүжэн харгы түхеэрэгдээ. Мүн шэбхэ шабааһыень сэбэрлэхэ түхеэрэлгэшье эндэ бии.

Һаалиин фермын эдэ бүхы механизмуудые дүршэлтэй механизатор Гончик Гармаев хүдэлгэнэ. Тэрэнэй туһалагшаар тракторист Василий Санжиивалов ажаллана. Эдэ нүхэд даабарита хүдэлмэридөө харюусалга ехэтэйгээр хандажа, һаалишадай ажалда һайнаар туһалхые хүсэжэ ябадаг юм.

Харбуус нютагай һаалиин фермын малшад ажалайнгаа хүнгэдхэгдэхэдэ, урматай баяртай болојо, түсэбтэ даабариияа үлүүлэн дүүргэхын түлөө оролдоно. Тэдэнэр энэ жэлэй эхинһээ эршэтэй һайнаар хүдэлжэ байна. Жэшээлэн хэлэбэл, байгша оной январь—март һаранууд соо һү һааха түсэбөө тэдэнэр уридшалан дүүргээ һэн. Эндэ ажалдаа эрхим дүнгүүдые туйладаг һаалишад олошоржо байнхай. Тэдэнэй үдэр бүриин ажал хүдэлмэриие фермые даагша Дарма Жамцуев шадамар бэрхээр ударидан хүтэлбэрилнэ.

Тус фермэдэ баһал ажалша бэрхэ тугалшад хүдэлнэ. Любовь Цыденова, Рыгжит Жамцуева, Дыжид Бадмаева болон бусад январь—февраль һаранuудта тугалнуудай шэгнүүр нэмээхэ даабариияа амжалтатай бэелүүлжэ шадаһан байна. Март һарадашье һайнаар хүдэлжэ гараба.

Малшадай бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсожо, дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаһан эндэхи малшад түрэл республикынгаа 50 жэлэй ойе ажалай шэнэ бэлэгүүдээр угтахаар зоригжонхой.

Д.-Д. БАДМАЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.
Зэдын аймаг.

НАҺАТАЙ БОЛОБОШЬЕ...

Республикын холын аймагай нэгэн болохо Ахын айлта ажалша бэрхэ малшад, малшад болон адуушад олон. Тэдэнэй тоодо Сононжаб Шултымович Хайдаков оролдоһоор оролсоно.

Нүхэр Хайдаков түрэл нютагтаа хамтын ажахын эмхидхэгдэһэнһээ хойшо ажаллажа, колхозойнгоо гол баялиг — мал ажалые улам саашадань түргэнөөр хүгжөөхэ горитойхон хубитаяа оруулһан байна. Тэрэ хамтын ажахида бүхы һаналаа табижа, хаба шадалаа, мэргэжэл шадабари гамнангүйгөөр хүдэлдэг юм.

Сононжаб Шултымович үндэр наһатай болојо, амаралтада гараһаар үнихэн болобо. Бүхы наһаараа хэжэ ябаһан ажалаа орхёод, гэртээ һууҗа шадахагүй байна. Тиимэһээ мал ажалда хүдэлһөөр.

Мүнөө Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һанги-Жалга гэжэ газарта гүрэндэ худалдаха малнуудые харууһална. Тэрээнтэй хамта һамганиинь Лопсоновна Мандагаевна хүдэлдэг. Энэ үбэлжэлгын үедэ малай ашаг шэмэ улам ехээр абаха, бэлдхэхэ талаар дэлгэрһэн бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоһон эдэ малшад дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаһан юм. Хэлэһэн үгэдөө хүрэхын тула тэдэнэр эдэ үдэрнүүдтэ бүри оролдосотойгоор ажаллана. Ажал хэрэгыньшье урагшатай һайн ябана. Харууһалдаг бүхы малынь гарза хоролтогүйгөөр, тобир тарганаар ондо оруулагдана.

— Үбэлжэлгын шиидхэхы үе тулажа ерэбэ. Эгээл энэ үедэ оролдохын ехээр оролдохо бологдоно. Харууһалга, бэлшээлгээ бүри һайжаруулха зэргэтэйбди. Тиигэбэл ядаралгүй ондо орогдохо байха, — гээд дүршэл ехэтэй малшан хүхюутэйхэнээр хөөрэнэ.

Үндэр наһатай малшанай үгэнүүдтэ этигэмээр даа. Колхозой правлени болон партийна эхин организациин зүгһөө нэгэнтэ бэшэ магтаал һайшаалда хүртэһэн, Хүндэлэлэй грамота, үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаһан юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: үнинэй малшан Сононжаб Шултымович Хайдаков.

П. ЖУЖАЕВАЙ фото.

МАГТААЛТАЙ ТРАКТОРИСТ

Гушан табан жэлэй туршада трактористаар ажаллаха гээшэ тиимэшье хүнгэн бэшэ хэрэг ааб даа. Иимэ удаан саг соо Бубышко Улзытуевич Ринчино Дэрээнэй совхоздо трактористаар ажаллана. Һаймадахи табан жэлэй туршада ажалай һайн амжалта туйлаһанайнгаа түлөө энэ нүхэр Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаһан юм.

1960 онһоо эхилээд, нүхэр Ринчино МТЗ-5 түхэлэй трактортa хүдэлнэ. Тэрэ сагһаа хойшо энэ тракторынь капитальна заһабарилгада оруулагдаагүй. Юуб гэхэдэ, энэ нүхэр даажа абаһан трактортаа элэн ёһоор хандажа, техническэ харууһалгыень саг дарыдань хэдэг заншалтай. Механизатораар үни удаан хүдэлһэн энэ нүхэр һаядаа 60 наһа гүйсэжэ, амаралтада гараха юм.

— Би амаралтада гараад, һула һуухагүйб. Совхоздо ажалшад дуталдадаг байна. Иимэ һайн һайхан сагта яагаад миин һуужа болохоб даа, — гэжэ Бубышко Улзытуевич хөөрэнэ.

Тэрэншье зүб-гэжэ һанагдана. Иимэ ажалша бэрхэ хүнүүд өөрынгөө нютагай ажахые ямаршье талаһаань үргэлсэхэ, хамһалсаха хүсэлэнтэй ябадаг заншалтай бшуу.

Дэрээнэй совхозой түб һууринда анха түрүүн Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз байһан юм. Тэрэ колхоздо, һүүлээрнь совхоздоо нүхэр Ринчино 35 жэлэй туршада ажаллажа, Хүндэлэлэй олон грамота, үнэтэ бэлэгүүдтэ хүртэһэн байха. Иимэ шагнал хүндэ дэмы үгтэдэггүй бшуу.

Үшөө Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ колхозой тракторна бригадын бригадираар ажаллажа ябахыень эли тодоор һанагшаб. Тэрэ сагта нүхэр Ринчино газарай элдүүрилгэ һайжаруулжа, талха тарянай ургасые эрид дээшэлүүлхын түлөө нилээд ехэ анхарал хандуулдаг байгаа. Дайнай хүшэр хүндэ сагта хүдөө ажахын техникэ хомор байгаа. Тиихэдэ гол түлэб «Нати», «ЧТЗ» мэтын тракторнууд байгаа. Эдэ тракторнуудые жолоодогшод схэнхидэо эхэнэрнүүд, прицепщигүүдээр эдир залуухан хүбүүд, басагад ажалладаг һэн. Бубышко Улзытуевич эдэ нүхэдтэ түрэһэн аха мэтэ анхарал һаналаа табижа, хүдэлмэридэнь хамһалсаад лэ ябадаг байгаа.

Ажахын эгээл үбгэжөөл тракторист, коммунист Бубышко Улзытуевич Ринчино мүнөө совхозойнгоо хоёрдохи отделениин малай байрануудта тэжээл зөөнэ. Энэ хүдэлмэриие ямаршье ажалһаа харюусалгатай дээрэ ходо тоолоожо ябадаг. Юуб гэхэдэ, үбһэн, талха тарянай зүйл, түлеэн саг дарыдаа фермэдэ ерээд байбал, малшадта туһатай, хүнгэншье болоно ха юм.

— Нүхэр Ринчино залуу трактористнуудые дахуулаад, тэдэнэй дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулжа, тэдэниие ажалда дуратайгаар һургадаг, ойлгоогүй юумыень заажа үгэдэг юм, — гэжэ совхозой отделениие эрхилэгшэ Бато Васильевич Надмитов хөөрэдэг байна.

Бубышко Улзытуевич Ринчино ёһотойл ажалша бэрхэ хүн. Түрэл республикынгаа 50 жэлэй ойе ажалай шэнэ бэлэгтэйгээр угтаха хүсэлтэйгөөр мүнөө ажаллана.

Ж. БАДАЛАЕВ.
Хурамхаанай аймаг.

Доржо Дармаевич Маншеев Түнхэнэй аймагай Туранай совхозой түб һуурин Хойто-Гол тосхондо почтальоноор удаан саг соо хүдэлжэ байна. Энэ тосхоной айл бүхэн дунда зэргээр 4—6 газетэ болон журнал захижа абана. Нүхэр Маншеев ажалшадта газетэ, журналнуудые, бэшэг болон бусад корреспонденцинүүдые саг соонь хүргэжэ үгэхын тула ехэ оролдолго гаргана. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д. Д. Маншеев ажалдаа.

К. ГАБАЕВАЙ фото.

БЭРХЭ ТОКАРЬ

Владимир Григорьевич Слезкин Улаан-Үдын «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто «Электромашина» заводто хүдэлжэ эхилһээр үнинэй юм. Тиигэхэ зуураа токариин мэргэжэл эрхим һайнаар шудалжа, халаан бүриингөө түсэб амжалтатай бэелүүлдэг болонхой.

Үнгэрэгшэ ойн баярай жэлэй даабариие болзорһоонь хоёр һараар уридшалан дүүргэжэ, заводой захиргаанай зүгһөө һайшаалда хүртөө һэн. Мүнөө орон доторoo дэлгэрһэн бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсожо, энэ жэлэй түсэбые ноябриин 7 болотор дүүргэхэ зорилготой. Ажалынь урагшатай һайн ябана.

Д. БАЛДАНОВ.

«БУРЯАД ҮНЭНДЭ» бэшэһэнэй һүүлээр

„УРДАНАЙНГАА АЛДУУ ДАБТАҺААР“

Иимэ гаршагтай багахан бэшэг манай газетын февралиин 16-най номерто толилогдоһон байгаа. Прибайкалиин аймагай «Путь к коммунизму» колхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд хабарай тарилгада бэлдэхэ хүдэлмэри унжагайруулна, техникэ заһабарилгада табигдаһан механизаторнуудай ажал ёһотоор эмхидхэгдэнэгүй, хабарай тарилгада бэлдэхэ хүдэлмэри шанга хиналтада абтаагүй байһаар гэжэ шүүмжэлэгдэһэн юм.

Тус бэшэг тушаа хэмжээ абахын тула КПСС-эй Прибайкалиин райкомдо редакци хандаа һэн. Партиин райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Шелковников Н. Е. газетын редакцида иигэжэ мэдээсбэ:

«Тэрэ бэшэг соо хэлэгдэһэн баримтануудые шалгажа үзэхэдэ, булта зүб байба. Тэрэ үедэ колхозой тракторнуудай хахадһаа олонхинь заһабарилагдаагүй, анзаһан, сеялкэ, борной удаан заһабарилагдажа, мастерской соонь эмхи гуримгүй байһан юм. Бэшэгэй газетэдэ толилогдоһоной һүүлээр аймсоведэй гүйсэдкомой хүдөө ажахын управлени, «Путь к коммунизму» колхозой правлени ба партком энэ асуудалаар зохихо хэмжээ абажа, хабарай тарилгада хэрэглэгдэхэ трактор болон бусад техникэ заһабарилга гуримшуулагдаа һэн. Машина, трактор заһабарилдаг мастерской соонь гуримтай болгогдоо.

Колхозой главна инженер Ф. В. Будников техникэ заһабарилгын ябаса тухай ажахын коммунистнуудай суглаан дээрэ тооһоһон байна. «Путь к коммунизму» колхозой хабарай тарилгада хэр зэргээр бэлдэжэ байһан тухай асуудал аймагай Соведэй гүйсэдкомой мартын 23-да болоһон заседани дээрэ харагдаа.

Колхозой тракторнуудай заһабарилга һаяын үдэрнүүдтэ дүүргэгдэхэнь. Бусад техникэнь булта заһабарилагданхай».

Энэ хуудаһан уншагшадай бэшэгүүдһээ бүрилдэбэ

ЗАНШАЛТА ШАН ҮГТЭБЭ

Эрдэм техникын түргэнөөр хүгжэжэ байгаа мүнөө үе сагта даалгагдаһан хүдөө ажахынгаа машина, техникэдэ һайнаар хандажа, эзэн ёһоор харууһалжа, ашагтайгаар хүдэлгэхэ гээшэ ажахы бүхэнэй нангин уялга болонхой. Юуб гэхэдэ, үдэр бүри шахуу шэнэ түхэлэй машина, оньһон түхеэрэлгэнүүдые олоор абажа, үйлэдбэридөө үргэнөөр хэрэглэдэг колхоз, совхозууд ажалайнгаа бүтээсые горитойхоноор дээшэлүүлдэг байна бшуу. Тиимэһээ һүүлэй жэлнүүдтэ республикымнай ажахынуудта энэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдээ, тэрэниие эзэн ёһоор, һаринаар хадагалха хэрэг хараа байса һайжаржа байнхай. Жэшээлбэл, үнгэрэгшэ жэлдэ Бэшүүрэй, Яруунын, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй, Сэлэнгын, Түнхэнэй, Улаан-Үдын, Прибайкалиин, Хориин. Хэжэнгын аймагуудта машина, техникэ һайнаар хадагалха талаар социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэржэ, олохон колхоз, совхозууд трактор, машинануудта техническэ харууһалга хэхэ тусхай пунктнууд, хушалта-һарабшатай хашаа, заһабарилгын мастерской болон гаражнууд шэнээр баригдажа, ашаглагдаһан юм. Хэрбээ бүхыдэнь абажа харахада, гансахан нёдондо республика доторнай машинануудай 7 хашаа, трактор ба бусад техникэ хадагалха 4 парк, 9 гараж, 2 һарабша, узел, детальнуудые хадагалха 6 склад шэнээр баригдажа, заһабарилгын 4 мастерской ашаглагдаа. Тиихэдэ энэ хугасаа соо олохон ажахынууд машина, техникэ хадагалха хашаа соогоо трактор, комбайнуудай узел, детальнуудые амяарлан абажа хадагалха складуудые, тоһо, тооһонһоо сэбэрлэн угааха тусхай түхеэрэлгэнүүдые тодхоһон байна. Гадна шэнээр абтаһан, мүн заһабарилагдаһан техникээ табиха шала, хашаанууд, хэрэглэмжэһээ гаргагдаһан машинануудые, элдэб түмэр түдэгэ суглуулха тусхай талмайнууд шэнээр байгуулагдажа, ашаха, буулгаха оньһон түхеэрэлгэнүүдээр хүсэд хангагдаа. Тэрэшэлэн ажахы бүхэндэ шахуу эбдэрһэн трактор болон бусад техникэ поли дээрэнь заһабарилха авто-мастерскойнууд эмхидхэгдэжэ, тарилга хуряалгын үедэ хүдэлмэрилжэ байһан механизаторнуудай ажал нилээд хүнгэдхэгдөө.

Тиихэдэ Яруунын, Мухар-Шэбэрэй, Улаан-Үдын, Бэшүүрэй, Хэжэнгын аймагуудай колхоз, совхозууд мүнөө машина, техникээ һайнаар хадагалха түрүү онол аргануудые үргэнөөр нэбтэрүүлжэ, эзэн бусаар, һаланаар хандажа, саһаа урид эбдэгшэдтэй шангаар тэмсэжэ, ушарһан дутагдалнуудые дары усадхана. Энэнь тон һайшаалтай. Юуб гэхэдэ, трактор болон бусад техникээ наринаар хадагалжа, удаан саг соо ашагладаг ажахынууд машинно-тракторна паркынгаа гаргашые горитойхоноор хороожо, нилээд ехэ мүнгэ зөөри алмана. Тусхайлан хэлэбэл, үнгэрэгшэ жэлдэ Улаан-Үдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ, «Искра», «Юбилейный», Яруунын, Хэжэнгын аймагай Загаһатын, «50 лет Октября», Хориин аймагай Анаагай болон бусад совхозууд даалгагдаһан техникээ ашагтайгаар хүдэлгэһэнэй ашаар бүхыдөө 644,7 мянган түхэриг алмаһан байна. Эдэ бүхы тоо, баримтанууд юу харуулнаб гэхэдэ, нэн түрүүлэн республикымнай колхоз, совхозуудта машина, техникэ хадагалха хүдэлмэриин улам һайжаржа байһые элитэээр гэршэлнэ.

Зүгөөр даалгагдаһан машина, техникээ һайнаар хадагалжа, ашагтайгаар хэрэглэдэг түрүү ажахынуудай жэл бүри олошоржо байбашье, Баргажанай, Захааминай, Зэдын, Хориин аймагуудай олохон колхоз, совхозууд трактор болон бусад техникэеэ табиха тусхай хашаа, һарабша болон складуудаа шэнэдхэн заһабарилаагүй байһаниинь элишэлэгдээ. Энэ дутагдалһаа уламжалан, дурсагдагша аймагуудай ажахынуудта машина, техникэнь саһаа урид эбдэржэ, саһаа урид хэрэглэмжэһээ гарадаг байха юм. Теэд эдэ бүхы дутагдалнуудаа дары усадхажа, саашадаа бии байгаа трактор, машинануудаа ашагтайгаар хэрэглэхын тула республика доторнай жэл бүри машина, техникэ хадагалха талаар тусхай конкурс-харалга үнгэргэгдэдэг болонхой. Тиин тээмэндэ заншалта энэ конкурс-харалгын энэ үбэлэй дүнгүүд согсологдожо, онсо шалгарһан ажахынууд элирүүлэгдэбэ. Эндэ машина, техникэ хадагалха талаар **түрүү һуури эзэлһэн Хориин аймагай Анаагай совхоз «Москвич-434» түхэлэй автомашина шан абаха** болоо. Харин хоёрдохи һууридa гараһан **Мухар-Шэбэрэй аймагай «Родина», Улаан-Үдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудта ба Хэжэнгын аймагай «50 лет Октября» совхоздо «ГАЗ-53А» түхэлэй нэгэ-нэгэ автомашина үгтэбэ.** Тиихэдэ удаадахи һуури эзэлһэн **Яруунын аймагай «Юбилейный» совхоз, Прибайкалиин аймагай «Прибайкалец», Бэшүүрэй аймагай «Дружба» колхозууд мүн лэ нэгэ-нэгэ нүүдэл автомастерскойнуудта хүртөө.** Дүрбэдэхи һуурида гараһан **Яруунын, Хэжэнгын аймагай Загаһатын, Хяагтын аймагай «Пограничный» совхозууд, Яруунын аймагай «Победа» колхоз бензин зөөдэг «ГАЗ-53А» түхэлэй автомашинануудые абаха золтой байгаа.**

Вл. ЖИГЖИТОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Яруунын аймагай «Юбилейный» совхозой түлөөлэгшэ А. И. Агафонов ажахынтаа абаһан автомашинын дэргэдэ. 2. Шанда табигдаһан автомашинанууд жэрылдэнэ. 3. Буряадай Хүдөө ажахын министерствын «Госсельтехнадзор» таһагай начальник В. Каниболотский конкурс-харалгада гурбадахи һуури эзэлһэн Бэшүүрэй аймагай «Дружба» колхоздо үгтэхэ автомашинын түлхюурые Хүндэлэлэй грамотатайгаар тус ажахын главна инженер Р. Г. Соковиковто барюулжа байна.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО
ХИЛЫН ГААНАҺАА

ГАВАНА

КУБЫН ТҮҮХЭДЭХИ ШУХАЛА ҮЕ ШАТАНУУД

ТАСС

Кубын арад мүнөө политическэ ба ажалай ехэ дэбжэлтын оршон байдалда ажаһууна. Кубынхидта апрель һара олохон дурасхаалта үдэрнүүдэй һара болоно. США-гай газар дээрэ эшээлһэн контрреволюционернүүдэй самолёдууд 1961 оной апрелиин 15-да Кубын амгалан хото городуудые, һуурин тосхонуудые зэрлиг бүдүүлигээр бомбодоо һэн. Энэ ээрхэг түримхэй добтолгоһоо уламжалан, ами наһаяа алдагшадай дурасхаалда зорюулагдажа, 1961 оной апрелиин 16-да болоһон митинг дээрэ Фидель Кастро үгэ хэлээ. Кубын арадай хүсэл эрмэлзэлые элирхэйлэн мэдүүлхэдээ, Кубын революциин социалис түхэл шэнжэтэйе тэмдэглэһэн байна.

США-да һургагдаһан, американ шэнэ зэбсэгээр хангагдаһан контрреволюционернүүдэй банда 1961 оной апрелиин 17-до Плайя-Хирондо бууһан юм. Теэд энэ харата муухай ябуулгань гутамшагаар буруу һүрөө бэлэй.

Кубын арадай бата нэгэдэлтэй, нягта жагсаалтай байһые Плайя-Хирондохи илалта гэршэлһэн байгаа. Революциин туйлалтануудые хамгаалхаар тэдэнэй шиидэнхэй байһые энэ илалта харуулаа.

Кубын ажалшад социалис байгуулалтын бүхы участогуудта габшагайгаар хүдэлжэ, Плайя-Хирондохи тулалдаанай 12-дохи жэлэй ойе угтаба. Промышленность, хүдөө ажахын, барилга ба транспорт дээрэхи үйлэдбэриин ашаг олзо дээшэлүүлхын түлөө тэмсэл мүнөө үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Ороной гол баялиг — саахар үйлэдбэрилгэдэ гол анхаралаа хандуулжа, апрель һара соо хүдөөгэй ажалшад саахарай тростник ургуулгада бүхы хүсэ шадалаа элсүүлнэ.

Хүндэ хүшэр үе сагтань залуу республикада сэгнэшэгүй туһа хүргэһэн, дэмжэлгэ үзүүлһэн Советскэ Союзда Кубын арад баяр хүргэнэ.

МЕХИКЭ

ХАНИ БАРИСААН, ХАРИЛСАА ХОЛБООМНАЙ БЭХИЖЭХЭ

ТАСС

МЕКСИКЫН Холбоото Штадуудай президент Луис Чеверрия Альваресай албанай хэрэгээр Советскэ Союзда ерээд байһан тушаа Мексикын арад зон ехэтэ һонирхоно. Москвада, Агуухэ Октябриин социалис революциин үлгы — Ленинград хотодо, тэрэнэй ерэһэн тухай газетэнүүд дэлгэрэнгыгээр бэшэнэ. Президенттэй хамта ябалсагша тусхай корреспондентнүүдэй эльгээһэн мэдээсэлые, фото-зурагуудые, редакционно статьянуудые түрүүшынгээ хуудаһануудта тунхаглана.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорнын, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинай хабаадаһан совет-мексикан хөөрэлдөөнүүд хэблэлдэ үргэнөөр толилогдоно.

Манай гүрэнэй толгойлогшын түрүүшын социалис орондо ошоод байһан ушар туйлай ехэ удха шанартай гэжэ газетэнүүд материалнууд соогоо тэмдэглэнэ. «Мексикын президентын албанай хэрэгээр СССР-тэ ошожо, совет хүтэлбэрилэгшэдтэй хэһэн хөөрэлдөөнүүд Мексикын гадаадын политикада нүлөөлхэ, ороной бэеэ дааһан байдалые бэхижүүлгэдэ ехэ туһа хүргэхэ байха, — гэжэ «Диа» газетэ бэшэнэ. — Энэнь гурбан түбиин оронуудаар Президентын аяншалтын эгээн шухала, һонирхолтой шата болоно».

Өөһэдынгөө байдал өөһэдөө тодорхойлхо эрхэтэй болохын түлөө Латинии Америкын арадуудай тэмсэлые СССР, социалис хани нэгэдэлтэ бусад оронууд залан дэмжэнэ гээд газетэнүүд тэмдэглэнэ. Мүнөөнэй түүхэдэ СССР элитэ ехэ үүргэ дүүргэнэ гэжэ «Эксельсиор» газетэ тэмдэглээд, али алинда ашатай туһатайгаар тус оронтой харилсаагаа хүгжөөн бэхижүүлхэ шухала гэжэ бэшэнэ.

БУДАПЕШТ

ВНР-тэ һунгалта болобо

ТАСС

Венгер арадай национальна нэгэдэлэй улам бэхижэжэ байһыень үнгэрэгшэ амаралтын үдэр болоһон нютагай Соведүүдэй һунгалта гэршэлээ гээд Гүрэнэй һунгуулиин комиссиин түрүүлэгшэ, гүрэнэй секретарь Лайош Папп мэдүүлээ. Хүдөөгэй, городой ба ниислэл хотын районно Соведүүдэй һунгалтанууд политическэ ехэ дэбжэлтын оршон байдалда үнгэрөө. Даб дээрэ абтаһан баримтануудай ёһоор, һунгагшадай 96 тухай процентнь дуугаа үгэһэн байна.

КАИР

А. Садат сэрэгэй подразделенидэ ошобо

ТАСС

Египедэй президент Анвар Садат Суэцкэ канал шадар байһан Египедэй сэрэгүүдэй подразделенинүүдтэ хүрэбэ.

МЕН агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, президент Садат солдадуудтай, офицернүүдтэй хамта орон доторхи, мүн уласхоорондын байдалые зүбшэлөөд, сэрэгэй мэргэжэл шадабарияа улам дээшэлүүлхэ хэрэгтэ Египедэй Араб Республикын зэбсэгтэ хүсэнүүд һанал бодолоо хандуулна гэжэ тэмдэглэбэ.

Сэрэгэй министр Ахмед Исмаил Али Египедэй президенттэй хамта ябалсаа.

ХАНОЙ

РЮВ-эй ВРП-гэй МЕМОРАНДУМ

ТАСС

Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительство меморандум гаргажа, Вьетнамай асуудалаар уласхоорондын конференцидэ хабаададаг оронуудай правительствануудта хандаба. Париждахи хэлсээнэй баталагдаһанай һүүлээр тэрэниие ДРВ-гэй правительство хэлбэришэгүй бэелүүлнэ гээд меморандум дотор хэлэгдэнэ. Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын мэдэлдэ байһан районуудта национальна эблэрэлгын политика бэелүүлэгдэнэ.

Парижай хэлсээнэй 8-дахи статьягай үндэһөөр, Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительство пленда абтаһан сэрэгэй 128 алба хаагша ба граждан зониие — США-да, 5433 хүниие — Вьетнамай Республикын правительствада бусаагаа.

Парижай хэлсээнэй олохон статьянуудые США, сайгон захиргаан саг үргэлжэ эбдэнэ гээд меморандум дотор саашадаа тэмдэглэгдэнэ. Январиин 28-һаа мартын 28 болотор сайгон тала тус хэлсээе 67762 дахин эбдэһэн байна. Тодорхойлон хэлэбэл, Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын мэдэлдэ байһан районуудые буудаһан, бомбодоһон байха юм. Пленда абтаһан бүхы хүнүүдые РЮВ-эй ВРП-дэ бусаахаяа сайгон захиргаан арсаа. Нэгэшье граждан хүниие Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствада бусаагаагүй. Хэдэн зуугаад мянган граждан зон түрмэнүүдтэ хаагдаһаар байна. Гэхэ зуура, Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствада үгэһэн список дотороо оройдоол 5 мянган хүн дурдагдана.

Хиналта шалгалта хэхэ уласхоорондын комиссиин, дүрбэн талын сэрэгэй хамтын комиссиин ябуулгада сайгон захиргаан һаад тойбо татана. Урда Вьетнамай хоёр талын хоорондохи зүбшэлэлгын хөөрэлдөөнүүдые таһалдуулна. Урда Вьетнамда США сэрэгээр хамааралгаяа үргэлжэлүүлһээр гээд меморандум соо тэмдэглэгдэнэ. Тодорхойлон хэлэбэл, американ сэрэгүүд зэбсэг хэрэгсэлнүүдээ эндэ орхёо, сэрэгэй баазануудаа задалаагүй, сэрэгэй техникэ Урда Вьетнамда эльгээнэ.

ВЕНЭ

ФИР-эй конгресстэ бэлэдхэл хэгдэнэ

ТАСС

Эсэргүүсэлтын хүдэлөөндэ хабаадагшадай уласхоорондын федерациин (ФИР) президиумэй заседани эндэ болобо. Байгша оной ноябрь һара соо Парижда зарлагдаха ФИР-эй VII конгрессто, мүн шэнэ түхэлэй нацизмда эсэргүү Европын оронуудай түлөөлэгшэдэй энэ жэлэй июнь соо Брюссельдэ үнгэргэгдэхэ уулзалгада бэлэдхэл хэхэ асуудалнууд зүбшэлэгдэһэн байна.

Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй бүхэдэлхэйн конгресс Москвада зарлаха дурадхалые ФИР-эй президиум дэмжээд, тус конгрессэй бэлэдхэлдэ, тэрэнэй хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадаха гэжэ шиидэбэ.

БОНН

ДРВ-дэ туһа хүргэнэ

ТАСС

2 миллион марка сэнтэй медицинын түхеэрэлгэнүүд, эм дом Польшын судануудай нэгэндэ ашагдажа, Гамбургһаа Вьетнамай Демократическа Республикада абаашагдахань. Нүүдэл хирургическа клиникэ тэдэ түхеэрэлгэнүүдэй дунда бии.

Вьетнам арадта туһа хүргэлгын фондdo мүнгэ суглуулга Баруун Германида үргэнөөр дэлгэрээ. Һүүлэй гурба һарын турша соо 15 мянган марка суглуулагдажа, Вьетнамда туһа хүргэлгын фондdo оруулагдаа гээд Вьетнамтай һаналаа нэгэдэлгын комитет Нюрнбергдэ соносхобо.

ХАНОЙ

ДРВ-гэй МИД-эй хандалга

ТАСС

Вьетнамай асуудалаар уласхоорондын конференцидэ хабаададаг оронуудта эльгээгдэхэ хандалга ДРВ-гэй Гадаадын хэрэгүүдэй министерство тараагаа. Вьетнамдахи дай болоулха ба амгалан байдал һэргээхэ тухай хэлсээнэй үнгэрһэн хугасаа соо хэр бэелүүлэгдэжэ байһан тухайдань эндэ хэлэгдэнэ.

Париждахи хэлсээе энэ үе соо США, сайгон захиргаан саг үргэлжэ бүдүүлигээр эбдэһэн байна гээд документ дотор тэмдэглэгдэнэ. Урда Вьетнамай дотоодын хэрэгүүдтэ Холбоото Штадууд үшөөл хамааралсаһаар. Эндэ шэнэ түхэлэй колониализм бии болгохо һанаатай ха. Париждахи хэлсээ эбдэжэ үргэлжэлөө гээшэ һаань, Урда Вьетнамда амгалан байдал удаан саг соо тогтохогүй.

Парижай хэлсээе бүрин хүндэлжэ, хэлбэришэгүй бэелүүлхэ хараа бодол ДРВ, Урда Вьетнамай Республика баримтална гээд документ дотор хэлэгдэнэ.

Париждахи хэлсээн ба Вьетнамай асуудалаар уласхоорондын конференциин акт эбдэхэеэ дары болоулха эрилтэтэйгээр ДРВ-гэй Гадаадын хэрэгүүдэй министерство Вьетнамай асуудалаар уласхоорондын конференцидэ хабаадагшадые уряалба.

БЕЛГРАД

В. Брандт СФРЮ-дэ

ТАСС

ФРГ-гэй Федеральна канцлер В. Брандт албанай хэрэгээр эндэ ерэбэ.

НЬЮ-ЙОРК

ООН-ой АЮУЛГҮЙН СОВЕДТЭ

ТАСС

Апрелиин 10-да Ливанда эсэргүүгээр Израилиин хэһэн ээрхэг түримхэй ээлжээтэ хархис ябуулга тухай асуудалые ООН-ой Аюулгүйн Совет зүбшэлжэ үргэлжэлһөөр.

Каирһаа зорюута ерэһэн, Египедэй Араб Республикын гадаадын хэрэгүүдэй министр М. Эз-Зайят апрелиин 16-най заседани дээрэ түрүүлэн үгэ хэлэбэ. Израилиин харата ябуулгань араб арадуудта эсэргүү туйлай муухай хэрэг болоно гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Энэнь Тель-Авивай зонхилхы тушаалтадай эртээнһээ түсэблэһэн, өөгшөөн дэмжэһэн хархис ябуулга болоно бшуу.

Дүтын Зүүн зүгтэ Израилиин үүдхэжэ байгаа ээрхэг түримхэй олон тоото ябуулгануудые АРЕ-гэй гадаадын хэрэгүүдэй министр тоолон дурдаба. Израилиин хархис хүсэнүүдэй политикын бүри зэрлиг бүдүүлиг, убай һэнгэргүй боложо байһаниинь илангаяа аюултай гэжэ тэрэ тэмдэглээ. ООН-ой Устав, Дүтын Зүүн зүгтэхи хёмороое заһаруулха гэһэн Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин бүхы шиидхэбэринүүдые бүдүүлигээр эбдэжэ, 6 жэлэй турша соо араб оронуудай газар дайдые булимтаран эзэмдэжэ байһан ээрхэг түримхэй гүрэндэ США материальна, сэрэгэй туһаламжа үзүүлһээр гээд Эз-Зайят мэдүүлбэ.

Израилиин харата ябуулгануудай тухай хэдэн шанга һануулга хэһэнэйнгээ һүүлээр Аюулгүйн Совет нүлөө ехэтэй тодорхой хэмжээнүүдые абаха ёһотой гэжэ АРЕ-гэй гадаадын хэрэгүүдэй министр мэдүүлээ. Ээрхэг түримхэй харата ябуулгануудаа үргэдхэхэдэнь нүлөөлхэеэ, Израилиие буу зэбсэгээр хангахаяа болихыень бүхы гүрэнүүдые, нэн түрүүндэ США-е Аюулгүйн Совет уряалжа шадаха байна гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Бейрудтэ Израилиин булимтарагшадай харата муухайгаар добтолһон ушарые бүхы дэлхэйн арад зон буруушаана гээд Ливанһаа ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ Э. Горра тэмдэглээ. Ехэ туһаламжа, дэмжэлгэ үзүүлһэнэйнь түлөө Египедэй, Советскэ Союзай, Югославиин, Суданай ба бусад оронуудай делегацинуудта гүнзэгы талархалтай байһанаа элирхэйлэн мэдүүлбэ.

Пекинэй делегат үгэ хэлэхэдээ, Советскэ Союзда харша хардалга гүрдэлгэ хээд, Израилиин ээрхэг түримхэй ябуулга тухай мүртэй юумэ хэлээгүй. СССР-эй түлөөлэгшэ Я. А. Малик тэрээндэ шанта харюу үгөө.

Израилиин ээрхэг түримхэй ябуулга тухай асуудалые Аюулгүйн совет зүбшэлжэ үргэлжэлһөөр.

НЬЮ-ЙОРК

КАМБОДЖОДОХИ БАЙДАЛ

ТАСС

Пномпеньһээ ороһон мэдээсэлнүүдэй ёһоор, апрелиин 15-най һүни Камбоджын патриотическа хүсэнүүд ниислэл хото шадарай Такмау райондо шэбээлһэн Пномпениин сэрэгүүдэй бэхилэлгэнүүдтэ добтолбо.

Патриодуудаар хүреэлэгдэһэн Пномпеньдэ түлишэ дуталдана, электростанци һааталтайгаар хүдэлнэ. Пномпениие Урда Вьетнамтай холбодог транспортна гол һудал — Меконг мүрэниие патриотическа хүсэнүүд мэдэлдээ абанхай.

Камбоджын ниислэл хото шадарай һуурин тосхонуудые американ авиаци зэрлиг бүдүүлигээр бомбодоно. «В-52» түхэлэй хүндэ бомбардировщигууд эдээндэ хабаадуулагдана.

ПАРИЖ. (ТАСС). Камбоджын Такео, Кампонгхом, Трамкхнар хотонууд шадар шанга байлдаанууд боложо үргэлжэлһөөр. 25 бронетраспортёроор дэмжэгдэн, Урда Вьетнамай рейнджернүүд Камбоджын хилэ гаталаа гээд Франс Пресс агентствын корреспондент Сайгонһоо мэдээсэбэ. Камбоджын һуурин тосхонуудай нэтэн бүрин һандаргагдажа, хэдэн зуутаад амгалан зон нютаг урилан, ондоо тээшээ нүүхэ баатай болоо.

АНКАРА

Турциин хүн зоной тоо

ТАСС

1972 ондо Турциин хүн зоной тоо 37 миллион 500 мянгада хүрэһэн байна. Орон дотор ажал хэхэ аргатай зоной 65,5 процентнь хүдөө ажахыда хүдэлнэ гээд Анатолийска агентство мэдээсэнэ.

ГАЗАРАЙ ХҮРЬҺЭН ХЭР ШИИГТЭЙБ?

Хабарай тарилгын эхилхын урда тээ газарай хүрьһэн шииг нойтоор элбэг байбал, май—июль һаранuудта ган гасуурай болоошье һаа, олонхи ушарта ургамал балай ехэ гэмтэлдэ ородоггүй, тэсэжэ гарадаг гээшэ.

Үнгэрэгшэ жэлэй намар республикымнай үргэн нэлэнхы газар дайда хуурайгаар үбэлые угтаа. Юуб гэхэдэ, намартаа хура бороо оронгүй байгаа бшуу. Ороһон шииг нойтон нормынь оройдоол 40—60 процент болоһон байха юм.

Газарай хүрэхын урда тээ түбэй болон урда аймагуудай тала дайдада намартаа шииг нойтоной нөөсэ 50—80 миллиметр, зарим газарта 25—40 миллиметр болодог. Зүгөөр Прибайкалиин, Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй аймагуудай зарим нютагуудта хура бороо яһала ороһон байна. Октябрьһаа март һара болотор республикын олонхи аймагуудта шииг нойтоной хэмжээн 20—30 миллиметр болоһон, Прибайкалиин, Баргажанай, Хурамхаанай аймагуудта 60—100 миллиметртэ хүрэһэн байха юм.

Байгал шадарай нютагуудта, Баргажан голдо, хойто зүгэй аймагуудта хабарай эхиндэ гектар газар бүхэндэ 800—1000 тонно һайрамай уһан хүртэхэ зэргэтэй. Бэшэ аймагуудай газар тарялангай гектар бүхэндэ 200—400 тонно саһан тогтоно.

Түбэй болон урда аймагуудта мартын тэн багаар саһан хайлажа эхилээ. Мартын эсэстэ Байгал шадарай аймагуудта зузаан саһан (30—50 сантиметр, харин хойто зүгтэнь 11—20 сантиметр) нимгэржэ захалһан байха юм. Апрель, май һаранuудта сагай уларил жэгдэ бэшээр үзэгдэнэ, нэгэ дулаарна, нэгэ хүйтэрнэ, һалхин шангадана.

Апрель һарада дунда зэргээр 0—7 градус дулаан болохо. Энэнь нормоһоо 1—2 градус доогуур, хойто аймагуудта нормо соогоо. Апрелиин һүүлшын арбан хоногто һарата үдэрнүүд үзэгдэжэ, 10—15 градус дулаан болохоор хүлеэгдэнэ. Бэшэ сагтань һүниндөө 2—7, үдэртөө 4—9 градус дулаан болохоор хүлеэгдэнэ.

Апрелиин гурбадахи арбан хоногто шара саһан, һүүлшын табан хоногто бороо орохоор хүлеэгдэнэ. Энэ һарада шииг нойтоной хэмжээн 2—7 миллиметр, хойто аймагуудта 10—15 миллиметр болохо байна.

Удангүй наранай элшэ улам шангадажа, газарай хүрьһэн ехээр гэдэжэ эхилхэнь. Апрелиин 20-до олонхи аймагуудта 20—30, зүүн-хойто аймагуудта 5—10 сантиметр хүрэтэр газарай хүрьһэн гэдээд байха. Гол түлэб таряа таридаг аймагуудай газарай хүрьһэн 30—50, шабарлиг газарай хүрьһэн 20—25 сантиметр хүрэтэр гэдэхэ. Урда зүгэй болон түбэй аймагуудта газарай нюруу (10 сантиметр), һарын һүүл багта 4—5 градус, зүүн-хойто нютагуудта 2—3 градус хүрэтэр халаха.

Апрелиин һүүл багта хүрьһэнэй дээдэ захын шииг нойтон хангалтатай һайн (15—20 миллиметр) байха. Хориин, Загарайн аймагуудта, Улаан-Үдын, Сэлэнгын зарим нютагуудта шииг нойтон бага (9—11 миллиметр) болохо байна.

Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй, Кабанскын аймагуудай тарялангай газарай нэгэ метр гүнзэгыдэ шииг нойтон ехэ элбэг байба. Хориин, Улаан-Үдын, Загарайн, Сэлэнгын аймагуудай шабарлиг газарай нэгэ метр гүнзэгыдэ 100—120 миллиметр, элһэлиг газарта 50—70 миллиметр хүрэтэр шииг нойтон тогтоно.

Май һарада дунда зэргээр 1—1,5 градус дулаан байхаар хүлеэгдэнэ. Майн түрүүшын арбан хоногой зарим үдэрнүүдтэ нилээд хүйтэрхэ (һүниндөө 3—8 градус хүйтэн, үдэртөө 2—7 градус дулаан болохо). Майн 24—26-да, һарын һүүлшын үдэрнүүдтэ дулаархаар хүлеэгдэнэ. Бэшэ сагта һүниндөө 2 градус хүйтэнһөө 3 градус хүрэтэр дулаарха, үдэртөө 10—17 градус хүрэтэр дулаарха, майн 17, 19-дэ зарим нютагуудта хюруу унаха. Түрүүшын арбан хоногой һүүл багта 15—20 градус, майн 17—28-да 17—22 градус дулаан болохо зэргэтэй.

Һара соо дунда зэргээр 5—20 миллиметр, зарим нютагуудта 25—30 миллиметр хүрэтэр шииг нойтон орохо.

Майн 10-да олонхи аймагуудта 50-һаа 100 сантиметр, зүүн-хойто аймагуудта 30—40 сантиметр хүрэтэр газар гэдэхэ. Майн эхеэр газарай хүрьһэн 10 сантиметр гүнзэгыдэ 5—8 градус, зүүн-хойто аймагуудта 3—4 градус хүрэтэр халаха байна.

Апрелиин һүүл багта нуга сабшалангай ногоон бултайжа эхилнэ. Апрелиин эсэстэ, майн эхиндэ эртын орооһото ургамал тарижа эхилхэдэ таатай зохид уларил тогтохоор хараалагдана.

Л. ГОНЧАРОВА,
сагай уларил шэнжэлдэг инженер.